

ועדת החקירה האזרחית לאסון ה-7.10

ישיבה מיום 12 בספטמבר 2024

נוכחים:

חברי הוועדה:

רנ"צ בדימוס שלמה אהרונישקי, מפכ"ל
המשטרה לשעבר וממלא מקום יו"ר הוועדה
אלוף במילי איל בן ראובן
תא"ל במילי יהודית גריסרו

עדים:

ד"ר הראל חורב, מומחה לחברה הפלשתינאית
תא"ל במילי יובל בזק
מר בר חפץ, תושב קיבוץ נירים

פרוטוקול

מצטרף בזום ד"ר הראל חורב, מומחה לחברה הפלשתינאית.

שלמה אהרונישקי: בוקר טוב. הראל, אתה שומע אותנו?

העד: בוקר אור. כן, כן, שומע היטב.

שלמה אהרונישקי: שומע ורואה. אז קודם כל, תודה רבה שהגעת. ותודה רבה שאתה מופיע לפנינו.

העד: בשמחה.

שלמה אהרונישקי: אנחנו מתנצלים בשם יושבת הראש וחבר נוסף שלא יכלו להיות. אנחנו נשתדל

למלא את מקומם. נרצה לשמוע מה יש לך להגיד שתורם לוועדה שלנו, שעוסקת

בכל השלבים, החל משלבים מוקדמים, וכמובן ב-6.10 וב-7.10, ועד היום. להבין

קצת את התהליכים, מי נגד מי. כמובן גם נשאל שאלות תוך כדי. בבקשה, תציג

את עצמך קודם.

העד: הוועדה פנתה אליי, אני מוכר כמומחה לפלסטינים, היסטוריון ומומחה לחמאס.

הרבה בתקשורת, איל מכיר אותי מכל מיני מפגשים. התחום שלי הוא באמת

חמאס, כתבתי הרבה על התנועה. עקבתי אחרי פעילויות שונות ומשונות שלה, עם דגש על המימד הציבורי והתקשורתי והפעלת טרור. דבר נוסף שעניין את מי שהזמין אותי מטעם הוועדה היה מסמך יום שאחרי שחבריי ואני חיברנו, דני אורבך, נטע ברק קורן שהיא משפטנית, נתי אורבך היסטוריון צברי, והאמר שהוא גם כן מומחה לחמאס. הבנתי שגם המסמך הזה והעקרונות שאנחנו מציעים בו, למרות שהוא לדעתי פחות משליך על תחקור העבר אלא יותר על העתיד, אבל זה עשוי לעניין אתכם.

שלמה אהרונישקי: כן, כן.

העד: זו בעצם ההצגה שלי.

איל בן ראובן: הראל, אני רוצה לשאול שאלה. אני מאוד מאוד מעניין אותי אם אתה יכול להחכים אותנו בתהליך שעד ה-7.10. זאת אומרת, מה אתה, כמומחה, יכול להגיד שנראה, שהיה שראוי שייראה, שיתוחקר ויילמד, על מנת כמובן שלא להגיע לפינה הנוראית הזאת. אנחנו מכירים את הדיון הלאומי ואת התמיכה בסופו של דבר לחיזוק החמאס לעומת החלשת הרשות. כל הדברים האלה מעניין ההתגלגלות לעבר ה-7.10, ואחרי זה נדבר גם על ה-7.10 ואחרי. בוא תן לנו מנת חוכמה וידע בעניין הזה של לפני.

העד: בסדר גמור, איל. אז כך, תראו, אני חושב שישאל פספסה בגדול את התהליכים הפנימיים שקורים בחמאס, פחות או יותר מאז 2004. זאת אומרת, היו דברים ששמנו לב אליהם, למשל שהזרוע הצבאית הפכה קצת יותר חזקה ממה שהייתה בעקבות חיסול ראנתיסי, אחמד יאסין וכו' ב-2004, אבל אני חושב שלא ניתן לזה מספיק משקל מבחינת ההשלכה של זה על האסטרטגיה הכללית של חמאס, והזרוע הצבאית שהפכה לזנב שמכשכש בכלב. עד 2004 היה ברור שהזרוע

הצבאית כפופה לזרוע המדינית, אבל זה השתנה. אחמד ג'אברי באותה תקופה מפקד הזרוע הצבאית, אבל למעשה לידו כל הזמן יושב דף כארכיטקט שמכווין את הדברים, מין בר-לב של '73 עם גורדיש. משהו בסגנון הזה. אנחנו לא הבנו את זה, שבעצם הזרוע הצבאית הולכת ועושה מה שהיא רוצה ומדביקה את חמאס בעצם לאסטרטגיה הכי קיצונית שיש, לדוגמה הכי קיצונית שיש. הדבר הזה נמשך. אני אתן כמה תחנות בדרך. ראשית, 2011. עסקת שליט. סינוואר משתחרר, ומגיע כבר מן הכלא עם תפיסה אסטרטגית מאוד מאוד מובנית. אני חייב להגיד, כמי שגם חובב היסטוריה של מלחמת העולם השנייה, מזכיר מאוד את הצורה שהיטלר התפתח בה, האופן שבה הוא חיבר את מיין קאמפף בכלא. סינוואר אפילו חיבר ספר בכלא. התפיסה האסטרטגית של סינוואר היא למוטט את ישראל מבפנים. זה התחיל כבר בכלא, לא לכבוד הנורמליזציה עם ערב הסעודית. אני חושב שזו תפיסה מוטעית לחלוטין שהאמריקאים החזיקו, אבל זו השלכה של התפיסה המערבית. מרגע שסינוואר נכנס לרצועה, הולך ומתחזק בתוך הממסד החמאסי, ויחד עם אנשים כמו דף מושך את האסטרטגיה לכיוון הזה. אנחנו לא הבנו את זה. אנחנו הסתכלנו על זה כאיזה משהו שהוא בשליטה. הדימוי של בנט, אתם זוכרים את הדימוי שלו על הסכסוך הישראלי-פלסטיני איך צריך להתייחס אליו? קוץ בישבן הוא אמר, כלומר לנהל את הסכסוך. יש פה סכסוך, אין מה לעשות, הוא נשאר באיזה מין סטטוס קוו וצריך לנהל אותו.

שלמה אהרונישקי: סליחה, רגע. אתה אומר "אנחנו לא הבנו". מי זה אנחנו? האקדמיה? המדינה? הממשלה? מי?

העד: שאלה מצוינת. אני חושב שזה בכל הדרגים. גם באקדמיה היו כאלה שלא הבינו, אבל היו באקדמיה גם כאלה שהבינו. אני חייב להגיד שהשיח הזה היה מאוד חזק

בממסד הביטחוני והממשלתי. אני אתן שתי דוגמאות. באמת הייתי בקשר חזק מאוד לאורך כל השנים האלה, ממש דחפתי את עצמי בשביל לנסות לשנות את הדעה בכמה דברים, וגם אני הופתעתי. אני לא רוצה שיוצג כאילו אני מציג את עצמי כגאון גדול, גם אני הופתעתי מה-7.10. ב-2014 ניהלתי שיחה עם קצין בכיר מאוד במערך המודיעין באמ"ן מחקר. הקצין שאחראי על הפלסטינים באותה תקופה. הוא היה חבר טוב בזמנו, ואמרתי לו תגיד, אנחנו נותנים להם כבר הכול היום, בטון, ברזל? הוא אומר לי הכול, בפסקנות. אמרתי לו אתה יודע, זה הולך למנהרות. כבר ידענו על המנהרות. לא ידענו כמה, אבל המנהרות האלה נחפרו כבר מ-2003. אמרתי לו אתה לא חושב שזה קצת לא נכון לעשות את זה? הוא אמר אנחנו נותנים להם הכול כדי שיהיו בשקט. זו גישה אחת שפגשתי. הרבה מהקצינים האלה היום לצערי מציגים את עצמם כמי שהתריעו. אנחנו יודעים קצת יותר טוב. בממסד הממשלתי הלא צבאי בהכרח, הזמינו אותי להרצות בפני קורס בין-שירותי אחרי צוק איתן. בצוק איתן יצאתי מין מתריע שצדק, פרסמתי מאמרים ערב המלחמה ואמרתי חמאס גורר אותנו כמלחמה. מפקד הקורס היה סטודנט שלי, זכר אותי, ואז פגשתי שם את משרד החוץ, מוסד, שב"כ, ואמרתי להם תראו, חבריה, מושכים אותנו באף. אין לנו אסטרטגיה כלפי רצועת עזה. ראיתי לצערי שהחניכים אי לא כולם הבינו את ההבדל בין אסטרטגיה לטקטיקה, ובסופו של דבר גם הם ניצבו בפני איזשהו מבוי סתום. הם אומרים האסטרטגיה זה לא לעשות כלום. אמרתי להם אסטרטגיה לשמר את המצב כפי שהוא אינה אסטרטגיה. הדברים האלה היו בכל שדרות הממסד. אבל באמת העלית משהו ששווה מאוד להתייחס אליו. אני רואה בו איזה סוג של מסקנה שמזכירה קצת את המסקנות של ועדת אגרנט לגבי המגנה קרטה, כלומר הסכם שיתוף הפעולה בין

זרועות המודיעין השונות. אני חושב שהאקדמיה לא מעורבת בפנים. הממסד הביטחוני והממשלתי מתנהל כ-echo chamber מובהק שלא סופר קולות אחרים. ההוכחות מזה באמת מפה עד אמריקה. מי שחופר קצת, למשל לגבי האנשים שהיו אחראים על האפכא מסתברא, הייתה כזו פוזיציה בהרבה מקומות בממסד הביטחוני, וקיצצו אותם לפי מה שאני יודע לפני 10-12 שנה. גם ביחידות מודיעיניות טובות, שבאמת צריך מישהו שיגיד חברה, אתם הולכים בכיוון לא נכון, ולא רק בעניין של חמאס, אני חייב להגיד, מאחר שאני בתחום הפלסטיני, יש הרבה דברים שמצאתי את עצמי בדעה אחרת לחלוטין מהממסד הביטחוני, למשל בנושא המפגעים הבודדים. היום הדעה כבר השתנתה, כי עבדנו קשה בדברים האלה, אבל יש echo chamber שמאוד קשה לשבור אותו. עם מי מתייעצים? עם מכוני מחקר שכולם על טהרת אנשי הצבא. הם מביאים יועצים חיצוניים שהיו לפני כן בצבא. מה עשיתם בזה? כלום. אם היו התייעצויות עם אנשי אקדמיה, שבאמת מקדישים את כל ימיהם ולילותיהם לנושא. לא שאני חושב שאנחנו מושלמים, אבל יש לנו מתודולוגיה, וניסיון מאוד ארוך, ואנחנו לא עוברים כל שנתיים לתפקיד אחר בזירת אמ"ן מחקר או מה שלא יהיה. זו בעיניי הבעיה הגדולה ביותר בגיבוש הקונספציה, לא היה יכול להיות סיעור מוחות אמיתי. אתם רוצים שאני אתקדם במהלך הכרונולוגי של הדברים?

שלמה אהרונישקי: כן.

איל בן ראובן: אני רק רוצה לוודא שאני מבין מה שאתה אומר. אתה אומר שאם היו מתייעצים איתך כגורם אקדמי, שזה המקצוע שלו והייחודיות שלו, החמאס בסיפור אחרי 2014 או במרחב הזה, יכולת לתת ולהצביע על נקודות שאומרות חברים, אתם לא בכיוון מבחינת ההבנה של סיפור החמאס שהולך יותר ויותר מקצין לכיוון של

המלחמה והרצון להשמיד וכל הדברים האלה, ופחות פחות לכיוון של הסדרה

ושקט וכל מיני דברים כאלה. האם אני מבין נכון?

העד:

אתה מבין נכון מאוד, איל. ואני רוצה לתת עוד דוגמה, שאני מניח שכולנו מכירים.

הנושא הזה של חמאס מורתע הפך להיות מין סלוגן שתוקפים אותו, ובצדק, אבל

בעיניי היה סלוגן אפילו יותר קשה שבאמת לימד על עומק אי ההבנה הישראלית

את מה שחמאס עושה לנו, הסלוגן של "שקט יענה בשקט". זה א' משקף לצד

הכחול, הישראלי, אי הבנה של הדינמיקה שהולכת ונבנית בצד השני. זאת

אומרת, אומרים טוב, יש פה משהו לינארי שנשאר קבוע, מין ניהול סכסוך כזה,

ולכן כולנו רוצים שקט, אתם רוצים שקט, תעשו שקט ותקבלו שקט. זה דבר

ראשון. זה חוסר הבנה לכך שבעצם יש בצד השני התעצמות, תהליך איום ונורא

של כרסום שחמאס מהצד שלו מגלה איך בעוד ועוד אמצעי לחץ הוא מוציא

מישראל את מה שהוא רוצה. התחלנו בדוגמה של בטון וברזל ב-2014, ואנחנו

הגענו אחר כך, אתם יודעים, מזוודות כסף וכל הדברים האלה שבעצם גרמו

לסינוואר ואנשיו להבין שהפעלת לחץ על ישראל עובדת, כי ישראל שבויה

בתפיסה שחמאס רק רוצה לחיות, רק רוצה כסף בשביל לנהל את המדינונת שלו.

לא הבנו את זה כההליך שיש לו מטרה הרבה יותר גדולה, בעצם שחמאס

מתעצם כל העת, בונה את כוחו. פשוט סירבנו להכיר בדבר הזה, מצעדות שבעה

ועוד סבב ועוד סבב, ועוד פיצוץ של מטען על הגדר, ועוד ירי בצלף ישראלי

ממג"ב. כל הדברים האלה חמאס הבין שאפשר ללכת ולכרסם בישראל, ובסופו

של דבר לקבל את הכול. א', לא הבנו את התהליך. ב', שקט יענה בשקט בעצם

אומר בצורה הכי, וסליחה על המילה, אווילית לחמאס - המפתחות בידיים שלכם,

אתם תחליטו, אתם תקבעו. לא עובדים ככה עם תנועות טרור. יש פה אי הבנה

מוחלטת של תנועות התנגדות, שכל האסטרטגיה שלהן מבוססת על כך שישראל צפויה. היא צפויה, ואתה כאויב של ישראל אמנם מודע לעוצמה הצבאית והטכנולוגית שלה, אבל בגלל שהיא צפויה אתה יודע בדיוק איפה לדקור אותה ועד איפה למשוך את החבל. זו פשוט שיקוף של חוסר הבנה מה זה תנועת התנגדות באופן כללי, ומה זה חמאס באופן פרטני. אני יכול לתת עוד הרבה דוגמאות מהעניין הזה. אני חושב שהנושא של תנועות ששייכות לציר ההתנגדות, למרות שפורסמו על זה חומרים, לא זכה להפנמה. לא בממסד הביטחוני, ובטח לא בפוליטי. בביטחוני אני זוכר שיצא לי לשמוע את גדי איזנקוט מפנים את הסיפור הזה, בפירוש. הוא דיבר על זה. אבל אחר כך התחלפו רמטכ"לים והתחלפו מפקדים שגם הם צריכים להכיר את זה, ודברים שהם אמרו גרמו לי להבין שהם לא באמת מבינים לעומק איך צריך להתמודד עם תנועת התנגדות. זה קודם כל לא לתת לה את ההרגשה שישראל צפויה. למה תמיד אמרנו שהאמצעי הכי טוב הוא "בעל הבית השתגע"? ב-2006 הייתי יועץ לענייני ערבים בצפון, עשינו פעם משחק מלחמה אם אתה זוכר איל, והמסקנה שלי הייתה בתום המלחמה שאחרי כל הדברים, הדבר היחידי שהיה לו אפקט יעיל זה הנושא הזה של הפתעה ישראלית, שבאופן פופולרי כונתה בעל הבית השתגע. מדוע? משום ששברנו את גבולות הפרדיגמה של תנועת התנגדות כמו חיזבאללה, במקרה הזה. צריך להבין, אם אתה לא יודע להבין את התפיסה כאסטרטגית, איך תגזור מזה את האסטרטגיה הישראלית הנכונה? אתה לא. לא תגזור אסטרטגיה נכונה.

הראל, אני רוצה לשאול עוד שאלה. מה שאתה אומר בעצם זה שתנועת התנגדות אסלאמית, מאלה שמקיפות אותנו, אוספות עוצמה לדבר אחד. כשהם אומרים אנחנו הולכים להשמיד את מדינת ישראל, הם מתכוונים לזה, ולעשות את זה

איל בן ראובן:

בכוח. כלומר, אין שום דרך שאפשר להכיל אותם, להאכיל בבטון וכל הדברים האלה. כלומר, למשל, אני זוכר את ישראל כ"ץ מדבר כל הזמן על הנמל. אנחנו נבנה להם נמל וזה. ואני אומר לך, כאיל, גם אני טעיתי בעניין הזה. גם אני חשבתי שאם נבנה שם סינגפור בצורה כזאת או אחרת זה מנמיך את זה. אתה אומר מתוך ההבנה העמוקה שלך, של מחקר, שאין דבר כזה, וזה נכון גם לעתיד. זאת אומרת, אם לא נשנה את כל תפיסת הביטחון הלאומי שלנו בהקשר של איך מתנהלים מול ארגון טרור, אומר בעצם קיצוץ תמידי של הדשא הזה בכל הזדמנות אפשרית, אתה אומר זאת הדרך היחידה. זה מה שאתה אומר?

העד:
בדיוק לזה אני מתכוון, איל. הנושא הזה של להאכיל את חמאס, ואני חייב להגיד שזה לא שאני לא השתעשעתי, אני רוצה להצביע גם על הכשלים שלי כאיש מחקר. אני לא רוצה שישתמע כאילו הייתי היחיד בשער, היו לי גם כשלים מסוימים. גם אני השתעשעתי ברעיון הזה של נמל וכן הלאה. ולכן מהבחינה הזאת אתה באמת לא לבד. יותר מזה אני אגיד לכם, כיועץ של הממשלה הקודמת בנושא פלסטינים בוועדת חוץ וביטחון, הייתי יועץ של הוועדה האזרחית שניסתה לחזק את הקשרים האזרחיים בין ישראל לפלסטינים. אני אמרתי במפורש שאני בעד לתת כמה שיותר היתרי עבודה בארץ כדי לעזור לאוכלוסיה הפלסטינית. לא אמרתי את זה על חמאס, לא שהיו לי אשליות לגבי חמאס, אבל אני לא בטוח שהפרדה שלי הייתה כזאת טובה בין האוכלוסיה ומה שהם מסוגלים לעשות ובסופו של דבר התרומה של הדבר הזה לתהליך כולו. המלצתי שככל שהשב"כ יכול לאשר יותר אנשים, אמרתי זה הדבר הנכון. אני לא בטוח שלא טעיתי שם. יותר מזה אני אגיד לכם, אני חוקר הרבה שנים את הדעה-הומניזציה, מה שנקרא ההסתה, של חמאס ברשתות. חמאס עובד ברשתות בצורה מדהימה. הוא כבר

עשור בערך בהכוונה של חיזבאללה יש לו ממש בתי ספר והכשרות, בביירות ובעזה, שלוחות של זרוע תקשורתית איראנית מאוד מסודרת ומתודולוגית. הכשרות של אנשי תקשורת חמאסים, מה הם עושים? הם בעצם גונבים דעת דרך אתרים, עשרות ומאות אתרים. בעניין הזה אני יכול להגיד לכם שהייתי הראשון שפרסם על זה מאמר אקדמי, ואחריי התווספו עוד פעם. באתרים האלה אתה לא רואה את המותג חמאס, שום דבר חמאס. מדוע? משום שהם מבינים שהדור הצעיר הפלסטיני הוא אנטי-ממסדי. תופעה שאנחנו רואים בכל העולם, לא רק בעולם הפלסטיני. הוא אמר העיקר שאני מביא אותם לאג'נדה שלי נגד ישראל והרשות הפלסטינית וכן הלאה. הוא עשה דברים מדהימים בסיפור הזה. כאילו השתלט על ערוץ 12, 13, הארץ ו-ynet של הפלסטינים, אתרים עם מיליוני עוקבים, מה שמאפשר לו למסגר את סדר היום התקשורתית והפוליטי. הוא העביר המון הסתה חריפה ביותר, הסתה של אנטישמיות אלימיניטיסטית, וראיתי שהם עושים דה-הומניזציה, וכאן בא הכשל שלי. לא יכולתי לסגור את הפער בין ההבנה שלי של מה חמאס עושה לבין ה-7.10. לא יכולתי לדמיין שהדבר הזה יתורגם לפלישה מהסוג שראינו. כולכם מכירים את הסיפור הזה של ההבדל בין הבנה לבין הפנמה. אני יודע שהמצרים והסורים על הגדרות, אבל אני לא מבין שהדבר הזה יהפוך למלחמה, או לא מפנים את זה ומודה בזה שזה יהפוך למלחמה. אז גם האקדמיה נכשלה בדברים האלה. אבל אני חושב שהיינו הכי קרוב שיש. יותר מהממסד הביטחוני. ויש לזה הרבה דוגמאות. יש לי מאמר מ-2014 שתוכלו למצוא בקלות, בוואלה זה היה, על האופן שבו חמאס גורר אותנו ואנחנו פשוט לא מבינים אותו ואת האסטרטגיה שלו.

איל בן ראובן:

אני רוצה לקפוץ טיפה קדימה. אתה יכול לנסות להעריך מה חושב לעצמו אדון סינוואר כאשר הוא הולך ב-7.10 למהלך כזה, שמה שיקרא לחמאס בעזה בעקבות המהלך הזה? נגיד שזה יצליח לו. אומרים שהוא אפילו מופתע מההצלחה, ומזה שלא פגש אותנו בדרך. אלה דברים כנראה איומים ונכונים. אבל זה מה שהוא תכנן, הוא הלך למהלך ענק. מה הוא חשב שיקרה אחרי זה? שהוא יצליח לשרוד? אנחנו רואים היום את החיזבאללה. אני חושב שהחיזבאללה היום באמת לא רוצה מלחמה גדולה בשלב הזה, כי הוא חושב שמלחמה כזאת תביא אותו למקום שבו הוא לא יצליח לממש את האידיאולוגיה שלו אחרי מלחמה כזאת. גם בתוך לבנון, גם בכל הסיפור האיראני וכל הדברים האלה. מה לדעתך עבר בראשו? האם רק להיות סלאח א-דין, והכל קיבינימט מה שנקרא? או שהיה משהו שאתה יכול לנסות להעריך שהוא קצת יותר רחב בחשיבה שלו או שלהם לגבי המהלך האיום ונורא הזה?

שלמה אהרונישקי:

אחרי שתענה על זה, תחזור חזרה ותמשיך את הרצף של היחסים בין ישראל לבין החמאס. כי התהליכים האלה בסופו של דבר מאוד חשובים להבין אפילו את ה-7.10.

העד:

בהחלט. איל, אולי אתחיל מהסיפא של מה שאמרת לגבי נסראללה. אני מסכים איתך לגמרי, הוא לא רוצה מלחמה. נסראללה בעצם איבד את התכלית האסטרטגית של המלחמה מבחינתו. התכלית שלו לא הייתה לפנות 60 אלף ישראלים מהגליל, אלא לכבוש את הגליל במקרה הכי טוב. אבל כשהוא מופתע, לכן לא היה יכול לממש את זה. ולאחר מכן התכלית האסטרטגית הפכה להיות עצירת המלחמה כדי למנוע את השמדת חמאס והפלת ציר ההתנגדות. ולכן נסראללה נכשל לדעתי נקודה. התכלית האסטרטגית איננה לפנות את הצפון, אלא

לעצור את המלחמה בעזה, והוא נכשל בזה. מיליארדים שעלה לו הנזק בדרום לבנון, יש שיח פנים שיעי, צריך לקרוא בערבית, שאנשים שואלים מי ישלם על כל הדבר הזה. מועצת הדרום? לא. אמ"ל? לא. זה ממש רציני. איבד מאות לוחמים, כולל בכירים. איראן אכזבה אותו בצורה בלתי רגילה. הוא חשב שהיא משענת צבאית רצינית, אבל ה-14.4 כנראה הוכיח לו שאי אפשר לסמוך עליה כמשענת צבאית. בעבר היו לו התבטאויות מאוד שחצניות, הוא היה אומר "ישראל לא מתעסקת עם איזה ארגון, אלא עם איראן, מעצמה אדירה". אני חושב שנסראללה מאוד התאכזב מהסיפור הזה, שלא נדבר על 20 אלף פליטים שיש לו. לגבי סינוואר, שאלתי את עצמי את השאלה הזאת המון פעמים. אמרתי מה לעזאזל הבן אדם הזה חשב. ואז הכרחתי את עצמי להתנתק מדפוסי מחשבה מערביים. כי כל הזמן יש לנו רצון להשליך את הערכים שלך, את הרציונל שלך על האחר. ואני אגיד לך, תראה, מתוך האסטרטגיה ארוכת-הטווח שאומרת ישראל חברה חלשה, חברת קורי עכביש, כפי שכולנו מכירים, ולכן אפשר להרוס אותה, גם מבפנים וגם מבחוץ. מה שסינוואר חשב שייעשה זה שהוא ייקח את החטופים, יגרום לנזק מורלי וצבאי איום ונורא. אני חושב שמבחינה צבאית הוא ציפה דווקא ליותר. הוא הצליח במובן הזה שהוא הרג הרבה מאוד ישראלים חפים מפשע, אבל אני חושב שמבחינה צבאית הוא שאף ליותר מבחינת כיבוש בסיסים וכאלה. כל הדברים האלה ישברו את רוחה של ישראל, זו מטרת ההתנגדות לא מאתמול. ולכן היכולת של הציר הפרו-איראני לקזז את העוצמה הזאת על ידי תעצומות נפש של לוחמי הציר הזה. יש משוואה, נכון, ישראל חזקה צבאית וטכנולוגית, אבל ללוחם התנגדות יש עוצמה מורלית חזקה, יש לו מה שנקרא עמידה איתנה, סבלנות, ולכן עם הדברים האלה נוכל לנצח את ישראל בסופו של דבר ולמוטט

אותה. הוא גם היה מודע לכך שבסדר, ישראל תגיב כנראה בחומרה, אבל נצליח לעצור אותה מהר מאוד עם החטופים, ועם העולם שיזדעזע ממה שישראל עושה. בסופו של דבר ישראל תיתקע במצב שהיא לא יכולה לבלוע ולא להקיא, וזה בדיוק המקום שבו אנחנו רוצים אותה. גם עכשיו, אגב, עדיין הוא מאמין שזו הדרך, להיתקע כמו עצם בגרון שאי אפשר להוציא ואי אפשר להקיא, תוך המשך קריעתה של ישראל מבפנים. כג'האדיסט לגבי המקום שלו, הייתי מפריד בין החזון הקולקטיבי הזה שבו הוא עצמו לא העניין, ולבין המקום שבו כן רואה את עצמו כסוג של סלאח א-דין, נביא הגאולה, שאולי לא יצליח להביא את עצמו את הגאולה, אבל לבשר עליה. אם זה לא יהיה הוא, אז בנו, ואם לא הוא, אז נכדו. זו התפיסה הג'האדיסטית, ומבחינת סינוואר לדעתי היא מאוד דומיננטית. החישוב שהוא עשה במידה רבה היה מוטעה, אבל כמו שאנחנו רואים הוא המשיך ללכת איתו. הוא לא חשב שנגיע 11 וחצי חודש ועוד נהיה במלחמה. הוא חשב שזה ייעצר הרבה לפני. גם היום הוא מופתע במידה רבה מהעוצמה של ישראל וגם מהגיבוי הבינלאומי שישראל קיבלה בסיפור הזה. זה עדיין לא גורם לו לוותר. הוא עדיין בשלו, בעקשנותו. סתם לתת דוגמה עד כמה, קרו כמה דברים. שלמה, אני אחזור לשאלה שלך ואז אתחבר למה שרציתי להגיד. אם אני אשכח, תזכירו לי את מסמך רפע א-סלמה שאתמול נחשף. מ-2018 אנחנו מתחילים לראות תהליך שבו סינוואר מנסה כך וכך, וישראל מסכימה להכול. עוד כסף, עוד פועלים, עוד מהכול. הסגר על הרצועה כבר לא ממש אפקטיבי, הם מקבלים מה שהם רוצים. אנחנו יודעים היום שמנמל אשדוד נכנסו הרבה מאוד חומרים שעשו בהם שימוש לרעתנו. המצרים קצת התרעמו על מה שאמרתי אתמול בשיחה שהייתה לי בעניין הזה. הוא הבין שיש כאן דינמיקה שעובדת לטובתו. אם הייתי צריך ללכת ולשים

כמה נקודות ציון, הייתי מתייחס קודם כל לבחירה מחדש של סינוואר ב-2021. זו שנה מאוד חשובה. ב-2021 סינוואר נבחר שוב, אבל הוא בעצם מפסיד לאיש הזרוע המדינית, אגב לא בן אדם לא קיצוני, קיצוני מאוד, חוסל בתחילת המלחמה על ידינו כנראה, והוא מנצח אותו במשהו כמו שמונה קולות. הזרוע הצבאית, ודף בראשה, באים ותופסים את עבדאללה(?), ומעיפים אותו מהמרוץ, וסינוואר נבחר. כלומר, אנחנו רואים את ההמשכיות של השתלטות הזרוע הצבאית, ושל הדוגמות הכי רדיקליות יחד איתה. עוד אירוע מעניין ב-2021 זה אירוע אחרית הימים, שאני מניח שאולי שמעתם. כבר יצא לדין לדבר עליו פה? אנשים שבאו להעיד בפניכם דיברו על אירוע אחרית הימים?

שלמה אהרונישקי: אני לא זוכר.

איל בן ראובן: תן מילה על זה.

העד: אני לא רוצה להכביר במילים, אבל אני אזכיר. אירוע שבו בעצם הפלגים של החמאס, הג'יהאד האסלאמי ואחרים נפגשים במלון תחת חסותו של סינוואר, חייבים להדגיש את זה, כי אנשים תפסו את זה כמשהו הזוי, אבל זה נעשה תחת חסותו של מנהיג הרצועה, ועושים מין ועידת ואנזה מראש. כלומר, לא בדיעבד, כמו הנאצים, אלא מראש. מחלקים את ארץ ישראל בין הפלגים השונים, בין הכוחות השונים, אפילו יש שאומרים שהם מינו מושלים לאזורים שונים בארץ. בעצם מדברים על זה כ(?)?. הדבר הזה חשוב לנו מכמה סיבות. ראשית, הוא מראה לנו עד כמה האנשים האלה היו רציניים לגבי הסיפור של השמדת ישראל ומיטוטה כדבר בר ביצוע. הם לא סתם דיברו כמין דיבורים בעלמא, הם באמת שאפו לקדם את הגאולה וחשבו שהם קרובים לגאולה. אם אתם רוצים להזכיר את הגאולה, כדאי אולי להזכיר ברקע שהיו כל מיני התבטאויות של אנשי חמאס, גם

אנשי חמאס, במיוחד שייח' אחד מאזור רמאללה, מיד אזכר בשמו. בן אדם שהייתי רגיל להזכיר אותו כל הזמן, שמדבר על זה שישראל נגמרת ב-2023, זו השנה האחרונה שלה. יש כל מיני התבטאויות גם של חמינאי לגבי 2040. בקיצור, אווירה של קץ הימים שהם כבר מרגישים בה וחושבים איך לקדם אותה. הם מדברים בוועידה הזאת גם על היחס ליהודים. אנשי צבא יושמדו, אנשי הממסד הביטחוני ירצחו, אנשי מדע ורופאים וכל מי שאפשר להפיק מהם תועלת יישמרו כעבדים במדינה החמאסית, ואני מדגיש כעבדים, לא כאזרחים או משהו, כדי לשרת את המדינה הזאת ולחזק אותה ולהשתמש בידע וביכולות המקצועיות שלהם, וכל השאר פשוט יגורשו. נשים וילדים וכן הלאה יגורשו. בזמנו הסתכלנו על הדבר הזה כמשהו די הזוי. אני חושב שאחרי ה-7.10 אין לזלזל באירוע הזה. זה אירוע שבהחלט הצביע על הכוונות, על הרצינות, על התפיסה הג'יהאדיסטית, על תחושת המסוגלות שלהם באותה תקופה לקראת המהלך המכריע. גם בזה אם תרצו יש כשל שלנו, כשל אסטרטגי בהבנת היריב.

יהודית גריסרו: הראל, אפשר ברשותך שאלה?

העד: בבקשה.

יהודית גריסרו: הסקירה הזו מרתקת, הרבה ממנה לי חדש, אז תודה רבה מראש.

העד: בשמחה.

יהודית גריסרו: אם אתה יכול להתייחס מהמקום שבו אתה חוקר ומתבונן אל מול שאתה מזהה

תהליכי קבלת החלטות והעומק שלהם מההתבוננות שלך. זאת אומרת, אם

אתה יכול להביא על זה משהו. זה תהליך ארוך, כמה באמת המחקרים האלה

מגיעים? כמה עומק הם מייצרים? כמה אתה מרגיש שיש לך דיאלוג עם מי

שמקבלים את ההחלטות? כי אתה עוסק בזה הרבה מאוד שנים, אז אני מניחה שחווית את זה.

העד:

בהחלט חוויתי, והשאלה שלך נותנת לי הזדמנות נוספת להדגיש את הפערים שיש כאן ואת התסכול, בין היכולת שלנו החוקרים האקדמיים להסביר ולהתריע על העניין הזה. יש לנו לא מעט מרחב במרחב התקשורתי, אבל ברגע שזה מגיע לקבלת החלטות, בין אם בממסד הביטחוני ובין אם בממשלה, הייתי אומר שהיחס שנתקלנו בו אפילו מתנשא. אני יכול להגיד לכם שערב צוק איתן, עם אותו קצין שהזכרתי מקודם, אמרתי לו תקשיב, זה לא ייגמר, הם מושכים אותנו למלחמה, אתה לא מבין את הדברים האלה שאנחנו רואים עכשיו, כל האזהרות. ואפילו כמה ימים לתוך המלחמה. והוא אומר לי לא, הם לא רוצים את המלחמה הזאת. אמרתי לו אני רואה את התמונה האסטרטגית, זה לא הכיוון. והוא אמר אתה לא רואה נכון. את המשפט הזה עד היום אני זוכר מצוין, ומגולמת בו כל ההתנשאות, כל הטעויות המקצועיות שרק אפשר. האיש פשוט התמכר לידיעה של סוכן או סוכנים, אולי מתוך חמאס, שאמרו לו אנחנו לא בכיוון ולא זה, אבל כשל לראות את התמונה האסטרטגית הגדולה, שבאמת בעידן האינפורמציה המודרנית יש כזה שפע, בסך הכול צריך להיות אדם חרוץ בשביל לצרף אחד ועוד אחד ועוד אחד בשביל לקבל תמונה אחרת, ולא לעבוד רק בשיטות האלה, אני לא יודע מה, אשרף מרוואן אומר לך דבר ועל פי זה אתה מגבש. הרבה התנשאות, ואני חושב שיש כשל קבוע בממשל אצלנו, אני מתכוון גם לממסד הצבאי, לגבי הדברים האלה. באמת הזכרת לי משהו חשוב. לפני כמה שבועות נסעתי עם חבריי ממרכז דיין ללונדון. נסענו לפגישות עם משרד החוץ הבריטי, ונסענו למכון רוסי rusi, ומכון צ'טנהאוס. שניהם מוכרים. רוסי זה מכון מחקר חיצוני שמייעץ, כותב בעצם

אפכא מסתברא עבור הממסד הביטחוני הבריטי, וככה זה עובד. הם מקבלים שאלת מחקר, יש להם מתודולוגיה שלמה איך לא ליצור פה תא תהודה, שייצור סליחה על הביטוי גילוי עריות מחשבתית. הם מביאים את זה ממקום אחר. בסופו של דבר, הם מפגישים את שתי התזות. יש תהליך מסודר של פגישה בין התזה הממסדית הצבאית ביטחונית לבין התזה שמגיעה מתוך החוגים האקדמיים, ואז מגיעים למשהו הרבה יותר מורכב ומאוזן. ציטנהאוס אותו דבר, עובד רק עם משרד החוץ ועם גופי חוץ דיפלומטיים באיחוד האירופי בכלל, וגם הם מציעים מאמרות מעמיקים ושונים. יש להם ידע אינטימי עלינו, אם הייתם שומעים אותם הייתם מעריכים את העבודה המעמיקה שהם עושים. אני חושב שזה חסר לנו בארץ. זה דבר שמאוד במובהק חסר כאן. גם אם עושים אפכא מסתברא זה לא טוב. זה טוב להתחלה, אבל רק לשנים מעטות, עד שלפני האפכא מסתברא הזה הופך לחלק מהיחידה אליה הוטמע. זה לא יכול לעבוד כשהוא מחלקה בתוך הגוף. צריך להיות ניתוק יומיומי ביניהם, ולהיפגש על הדברים הקונקרטיים, כשהעצמאות של שני הגופים נשמרת, הגוף האקדמי והגוף הצבאי. אין לי ספק שאם היה דבר שתתם למחדל אסטרטגי אלה שיטות העבודה האלה. אני לא מבין את האני ואפסי עוד הזה. אם נחזור למה ששלמה שאל אותי, יש לנו את 2021, ויש את מה שקורה מה-7.10, שזה תהליך בעיניי מרתק. אני לא יודע מה המשמעות שלו מבחינת האסטרטגיה הישראלית כרגע, כי יש על זה בסך הכול שיח די גדול, אבל אני חושב שזה מחזק את המסקנה או את התובנות שלנו על כל התהליך הארוך שהחל ב-2004. כלומר, התחזקות הזרוע הצבאית, ובעצם השתלטות במידה רבה של המחשבה שלה על חמאס. חמאס באופן בסיסי הוא ארגון שאקדמית אנחנו מכנים "ארגון רשת", כלומר זה ארגון שיש בו הרבה מרכזי

כוח, הוא לא ארגון היררכי. ואפרופו היררכיה, על העניין הזה ממש היה לי ויכוח עם ראש אגף בשב"כ לשעבר שהוא חבר טוב שלי. אני לא חושב שהוא איש הקונספציה, אבל תראו, לפעמים יש הבדלים במינוח שיכולים להיות מאוד משמעותיים. הוא אמר לי חמאס ארגון היררכי. אמרתי לו לא, יש לו חלקים היררכי, אבל הוא קודם ארגון רשת, שיש לו הרבה ראשים שמקיימים ביניהם יחסי נוחות וצרכים להגיע להסכמה מתישהו. נכון, הזרוע הצבאית התחזקה ואנחנו רואים שהיא יותר מכתובה את הדברים, אבל האתוס של קונצנזוס מאוד חשוב שם. סתם דוגמה, בשביל לבחור את הנייה לקח חצי שנה. כמו אפיפיור, עד שייצא עשן לבן, כי צריך להגיע להסכמה ולהתאחד מאחוריה. מה-7.10 החמאס הפך לארגון שקודם כל עזה היא זאת שמכתובה בו את הטון, וכל העסק מתמקד סביב האחים סינוואר. כשמסתכלים על המסמך של רפא א-סלמה, שומעים כמה נשק הפסידו, כמה מחבלים נהרגו. אני שמתי דווקא לאופן שבו הוא פונה בדחילו ורחימו לאחים היקרים סינוואר. אחיו של יחיא לא אמור להיות יותר בכיר מרפא סלמה שהיה הסגן של דף אחרי עיסא. זה מחזק אצלי את המסקנה שהארגון הזה היום נמצא בריכוזיות על מאוד מאוד משפחתית. אגב, מבנה שאנחנו מאוד מכירים משלטונות ערביים, יש לו שם שניתן על ידי סוציולוג, מבנה נאו-פטריארכלי, שמשלב את העניין של המשפחה יחד עם שליטה מאוד כוחנית שמרכזת את הכוח לבפנים, מחלישה מוסדות וכן הלאה. אני חושב שהדבר הזה עוד יותר מחזק גם הוא את מסקנות העבר שלנו. יש דברים שאתה לומד רק בדיעבד, אין ברירה.

אתה חושב שהכיוון הנוכחי של ההתחזקות המשפחתית, אתה אומר שארגון רשת הביא את חמאס למקום מאוד גבוה מבחינת יכולת. אם חמאס היה מציג לי את

איל בן ראובן:

התרגיל שעשה במב"ל, בוודאי עם התוצאות שלו, היה מקבל ציון קרוב מאוד למאה על כל מה שעשה. השאלה אם עכשיו המהפך הזה לצורך העניין וההפיכה לארגון משפחתי יותר, ואנחנו קצת עוזרים לו בעניין הזה, לקחנו את הנייה, האם זה מחזק אותו או מחליש אותו?

העד: אני חושב שזה מחזק את מוטת השליטה שלו, אבל מסכן מאוד את הארגון. כמו כל ארגון ריכוזי, היתרונות של ארגון ריכוזי למעט פיזורי הוא שיש שליטה טובה באינפורמציה, פקודות יורדות, לכולם ברור מה צריך לעשות. אבל ברגע שאתה מסיר את הראש של ארגון כזה, הארגון למטה עלול לקרוס. אני אתן לכם את הדוגמה של הג'יהאד האיסלמי בעקבות חיסולו של שקקי ב-95. זה היה ארגון מאוד ריכוזי, והמכשלה של ארגונים ריכוזיים שברגע שאתה פוגע בראש, כל הארגון מלמטה נפגע בצורה מהותית, ולפעמים משותק לשנים ארוכות. לכן הרבה זמן, כל עוד חמאס היה עם מפקדיו, ולכן אמרתי גם אם נהרוג את סינוואר זה לא אומר שהמלחמה תיפסק כי יש מספיק ראשים אחרים שיקחו את הדברים. כמו שאני קורא את זה היום, והמכתב הזה מאוד חיזק אצלי את התובנה הזאת, כי תחשבו, מה רפא סלמה שידר שם? הוא שידר ייאוש, העם שונא אותנו, אין לנו נשק. כל המכתב שלו ייאוש אחד גדול. אצל חמאס להודות בכישלון או בחולשה, הייתי אומר, זה באמת דבר חריג. ולכן אני מבין שאם נפגע בסינוואר, ביחיא סינוואר, ונפגע גם באחיו, עוד יותר טוב, יש סיכוי יותר מסביר שאנחנו נראה התפרקות משמעותית של הארגון, לפחות באופן זמני, אבל דרמטי. אני אומר לכם, אני עוקב אחרי זה מתחילת המלחמה, ובחודשים ניכרים אמרתי כרגע זה לא ישנה אם נוריד את סינוואר, אבל הצטברה פה מסה קריטית של ראשים שנערפו שבאמת לא מאפשרים לארגון הייתי אומר להוות מצפנים חלופיים. כלומר

ברגע שאחד ימות, יהיה אחד אחר שייקח את המושכות ויראה את הכיוון. סינוואר, מעבר לעניין המבני של מפקד כוח, הוא באמת דמות מאוד מאוד עקשנית וקשוחה. כל מי ששמע אותו מדבר, אפילו כשהיה בכלא, הוא אמר נהיה מאוד קשוחים בעסקאות שנעשה אתכם. הוא אמר והתכוון לזה. הוא באמת הדמות הכי קשה שיכולנו לבקש לנו כיריב.

שלמה אהרונישקי: אני רוצה לשאול, אתה דיברת על המסמך של היום שאחרי. תתאר לי בשני הצירים מה יקרה בחמאס ביום שאחרי, עד כמה שניתן להעריך ואתה לומד מכל התהליכים שעברו ועוברים, ובציר השני מה מדינת ישראל צריכה לעשות מתוך הלקחים שלמדנו מהרבה שנים עד ה-7.10. השאלה השלישית בעניין הזה, האם הרשות הפלשתינאית גם בסופו של דבר ארגון טרור, וכך צריך להתייחס אליה?

העד: אני לא חושב שהרשות הפלשתינאית ארגון טרור. הייתי מגדיר אותה כיריבה, לא כאויבת, אבל בהחלט יריבה. היא מנהלת נגדנו מאבק משפטי ודיפלומטי. כן, יוצאים ממנה גם גורמים בעייתיים מאוד. זה כבר לא משהו נדיר שנגיד איזה קצין באחד המנגנונים עושה פיגוע. אבל עדיין, היא לא ישות שהייתי מגדיר כישות טרור. היא בעייתית, יש לה מערכת חינוך בעייתית שלא מטיפה לשום דבר שמתקרב ל(?), ויש לה את העניין הזה שבו אבו מאזן מאזן את ההתעקשות שלו על שיתוף פעולה ביטחוני מצד אחד ואיזון מבחינת הציבור הפלסטיני בתשלום למשפחות המחבלים מצד שני. זו ממש דמותו של אבו מאזן על רגל אחת. איש לא אמיץ במיוחד, עם חזון אבל בלי האומץ להגשים את החזון. לכן אנחנו רואים פעולות שמצד אחד פרודוקטיביות ומצד שני פוגעות, אבל יוצרות איזון, ואיזון שווה תקיעות. זה לגבי הרשות הפלסטינית. אני כן חושב שלא תהיה לנו ברירה ונצטרך רשות פלסטינית, מכיוון שאחרת שום כוח בין-ערבי שאנחנו בונים עליו לא ייכנס.

יש כוחות שרוצים להיכנס, אנחנו שומעים את זה מהאמירויות, וגם סעודיה ומצרים, אבל אף אחד מהם לא ייכנס בלי לגיטימציה מהרחוב. הלגיטימציה הזאת יכולה להיות רק כאשר השלטון הוא שלטון חוקי פלסטיני. ולכן אני חושב שחייבים את התווך הזה. מה גם שאנחנו מדברים על משהו כמו 25 אלף מקבלי שכר מטעם הרשות ברצועת עזה, שאין שום סיבה לא להשתמש בהם. אין שום סיבה לא להשתמש בהם מכל הבחינות, כולל נראות בינלאומית, שאני חושב שהוא דבר מאוד חיוני. מה שכן, אין ספק שתהא הרשות הפלסטינית אשר תוכנס לשם, היא צריכה להיות מה שביידין כינה "revitalized", היא צריכה להיות מתוקנת. היא לא יכולה לעבוד לפי הנורמות של הרשות הזאת, לא רק ביחס אלינו אלא גם ביחס לפלסטינים. כשבודקים סקרים, ובניגוד להטיות אחרות בסקרים לזה אני דווקא מאמין, הסוגיה מספר אחת שמטרידה את הפלסטיני הממוצע איננה הכיבוש. זו הסוגיה מספר שתיים. הסוגיה המטרידה ביותר היא שחיתות הרשויות. יש חוסר אמון ברשויות, ולכן אם אנחנו רוצים שלטון אפקטיבי ולגיטימי, וכזה שישירוד שם, אנחנו צריכים אפילו מבחינת הנראות להכריז על משהו חדש, מתוקן, משופר עם נורמות אחרות שצריך להיכנס לשם. אני יודע שכל הדברים האלה נשמעים אוטופיה, אבל זה לא אומר שלא צריך לדרוש את זה. הדוח שלנו, בין היתר, אני אזכיר עוד כמה עקרונות מתוכו, אבל אם כבר התחלנו לדבר על הרשות הפלסטינית- אני אעשה את זה קצת יותר שיטתי. אני אדבר על העקרונות של הדוח. קודם כל אני רוצה להסביר באיזה קונטקסט הוא נוצר. הוא נוצר בקונטקסט שבו חברי ואני התחלנו להיות מתוסכלים, אני חושב שבועיים-שלושה אחרי שהתחילה המלחמה, מכיוון ששמענו מקולגות בחו"ל, אנשים לא אנטי-ישראליים, שאומרים בסדר מוצדק מה שאתם עושים לחמאס, אבל מה התכניות שלכם? אני

זוכר את עצמי מדבר על זה באולפן אחרי שלושה שבועות, ואומר שיש קולות שרוצים לדעת לאן אנחנו הולכים. ככל שהעסק הזה אף אחד לא דן בו, בעיקר ראש הממשלה, הדוח הזה נכתב והוגש לדרג המדיני בסוף פברואר, תחילת מרץ, תלוי למי הוא הגיע שם, כולל המל"ל. צחי הנגבי לא מזמן דיבר עליו פומבית, אמר שזה הדוח הכי רציני שיש לממשלה הזאת על השולחן. הדוח הזה הלך ובדק מקרי בוחן ממלחמת העולם השנייה, יפן, גרמניה, אפגניסטן, עיראק ועוד כמה מקומות אחרים, וגרר מזה מסקנות רחבות שלוקחות בחשבון שאנחנו מדברים על פלסטינים ולא על יפנים ולא על גרמנים. הדוח הזה קבע כמה עקרונות שלפיהם לדעתנו צריך לעבוד. הדבר הראשון, המסקנה הברורה מבחינת כל מקרי הבוחן האלה, שחייבים להכריע את האויב. מה זה להכריע את האויב? ברמה של מסה קריטית משמעותית, לא תהרוג את אחרון נושא הקלף או ה-qpg, אבל בהחלט תביא למצב יציב שבו השותפות שאתה רוצה להכניס לא יפחדו להיכנס. במילים אחרות, המקרה שהיה עם מדג' פראג' ששלח אנשים לפני כמה חודשים, וחלק מהם נורו למוות ונרצחו על ידי אנשי חמאס, הוא קאונטר-פרודוקטיבי, כי המצב רחוק מזה שאפשר להכניס אנשים. אם אנחנו רוצים שתהיה לנו אמינות והאנשים יסכימו לחזור, חייבים להביא את המצב בשטח למצב שהמציאות הביטחונית מיוצבת. זה ממש קריטי. דיברנו על זה שחלון ההזדמנויות לשיקום ולרפורמות הוא מאוד צר, וחייבים לעבוד מהר. זו מסקנה חשובה. זאת אומרת, מרגע שהתחלנו, לעבוד מהר. לראות את השינוי בעיניים מהר, בעיקר מבחינת האוכלוסייה לפני שהיא מתייאשת ופונה וחוזרת לנהרות בבל או למצרים, שאכלנו וסבלנו והיה לנו טוב תחת חמאס. לעבוד מהר. צריך להציג חזון מאוד אחיד, חזון מדיני חיובי עבור הפלסטינים. זה לא חייב להיות מדינה פלסטינית בשלב ראשון,

אבל חזון כזה שאומר סבלתם במלחמה, רבים נהרגו, אבל מעתה והלאה החזון הוא חיובי והשמיים הם הגבול, ככל שזה תלוי בכם. דבר מאוד מאוד חשוב בתוך הדבר הזה זה להציב benchmarks, לא לעבוד ולהגיד עושים הסכם עם הרשות הפלסטינית ויהיה טוב. להציב נקודות לאורך הדרך, לאו דווקא במובנים של תזמון מדויק, אלא במובנים של פחות או יותר. אבל נקודות ציון ברורות. עד אז צריך לעקור את כל האנטישמיות, את כל החינוך לג'יהאד במערכת החינוך, עד אז להפסיק את המימון של מחבלים, עד אז לטהר את המערכת משחיתות וכן הלאה. אני מנסה לסכם, כי יש כמה דברים שקצת יותר מדויקים ואני לא בטוח כמה יתרמו לדיון. יש מסקנה אחת מאוד מעניינת שעלתה ממקרי הבוחן, ואנחנו בטוחים שגם מתאימה למקרה שלנו פה. בעלות הברית הצליחו במלחמה השנייה גם בגרמניה וגם ביפן בין היתר בגלל שעשו מדיניות מאוד מתוחכמת של מי מהעבר נשאר ומי לא, כולל המשכיות של קו רעיוני מאוד ברור. הקו הרעיוני שהם דגלו בו היה אנטי-קומוניזם, שהיו גם ביפן וגם בגרמניה לפני המלחמה. האמריקאים התאימו בזה, וזה כמובן התאים להם בהקשר של המלחמה קרה, אבל זה עזר לאוכלוסייה ואפילו לאליטות שנשארו להתחבר לדבר הזה, להגיד טוב, לא נוגעים לנו במהות שלנו. כמובן גם דיפרנציאציה בין הכוחות, האליטה של הצבא היפני רעה, והקיסר הירוהיטו טוב. הוא היה מין בובה ששלטו בה, הוא לא אשם. זה אפשר ליפנים לשמור את הקיסר ולהאשים את הכול על אליטה קיצונית צבאית ששלטה במדינה. להבדיל למשל ממה שקרה בעיראק, שבו הורידו את כל הצבא ויצרו את הבסיס לדאעש לעתיד. לא היה צריך להוריד את כל הצבא. במקרה שלנו, צריך רעיון אסלאמי, אבל לא של חמאס. מדובר באוכלוסייה דתית שלא רוצה להפוך לדמוקרטיה מערבית חילונית, אז כן אסלאם. מי יהיה אמון על

התכנים, על המערכת, על האתוס? מדינות שכבר עשו את זה, עשו דה-רדיקליזציה יפה מאוד. מי שמכיר את התכנים שלהם, הם שינו אותם מקצה לקצה. הם בדיוק הגורמים לעשות את זה בהמשך, ליישם דה-רדיקליזציה של מערכת החינוך ולבנות אתוס אסלאמי מתון. לקחת בחשבון שזה תהליך מאוד יקר שנצטרך לרתום הרבה מאוד גורמים חיצוניים, וגם לקחת בחשבון שזו לא מערכת סגורה. לא בכל דבר נצליח בסיפור הזה.

מעבר לאמירה של הרבה מאוד אנשים בישראל היום שכל הציבור הפלסטיני בעזה הוא כולו חמאס, הציבור הפלסטיני הפגוע כל כך קשה עכשיו, שמסתכל על עזה ועל כל מה שקורה שם ורואה הרס ומוות של עשרות אלפי אנשים, ילדים, תמונות שאנחנו לא כל כך זוכים לראות אותן, אבל זאת המציאות.

איל בן ראובן:

נכון.

העד:

האם אתם מעריכים שהאוכלוסיה הזאת, שבצורה כזאת או אחרת בחרה בחמאס, היא נתנה לחמאס לצמוח לאן שהיא צמחה, האם שם אתם רואים היום שינוי דרמטי, שיש סיכוי שהוא יקבל את הרעיונות היפים האלה שאתם מציגים פה?

איל בן ראובן:

תראה, אני לא נכנסתי לעובי הקורה החברתית אתכם, אבל אני יכול לתת לך כמה דברים. מה זה רעיונות יפים? אלה רעיונות ממשליים לחברה כבושה שאתה רוצה להגיד לה רבותי, עם כל הכבוד ועם כל החשש מזה שתשנאו אותנו. תמיד אני מקבל את השאלה הזאת "אתם לא חוששים שישנאו אותנו?", ואני אומר כן, כי לפני כן היה ממש נפלא, כולם אהבו אותנו. אני באמת מאמין שזו חברה שצריכה לעבור תהליך מאוד מאוד עמוק. מבחינת הקולות שאנחנו שומעים שם, זו חברה שמפחדת מחמאס, וחלקים גדולים ממנה שונאים היום את חמאס. זה עולה מהמסך של סלמה למשל. הוא אומר האנשים שונאים אותנו. אבל הם לא ימרדו

העד:

בחמאס. גם כל הארגון החברתי של החברה העזתית, כמו בגדה אגב, הוא ארגון משפחתי חמולתי. זה ארגון שמאוד מגביל מבחינת היכולת להצטרף לפעולות קולקטיביות ברמה הלאומית של מאבק נגד חמאס או משהו כזה. אבל אני חושב שאם ישראל תעמיק חדור במבנה החברתי הפלסטיני, ולא תלך על התכנית הטיפשית של שלטון חמולות וכל הדברים האלה שזה קשקוש, אני יודע גם המקור הרעיוני לסיפור הזה ואני חושב שזה קשקוש, אלה דברים שעברו אי שם בשנות השבעים, לא בגלל שלחמולות אין כוח, אבל אין להן כוח מול ארגון לאומי מאורגן, כלומר מול התארגנות ברמה הלאומית. גם אם אנחנו משמידים את חמאס, אם מחר יש התארגנות לאומית אחרת שפועלת בשם הלאום, החמולה תתקשה לעמוד מול ארגון כזה. כן, ייקח לו קצת זמן, אבל בסופו של דבר הוא ינצח את החמולה. אנחנו בין היתר המלצנו שהיא די רדיקלית, והיא לשבור את המבנה החברתי של הרצועה. למה אני מתכוון? תראו, הרצועה בנויה רוב רובה מפליטים מ-48, שמונים אלף שאליהם הצטרפו 100 אלף ב-48, מקו יפו ועד הרצועה עצמה או אשקלון, אשדוד, כל האזורים הללו. הם התיישבו, אגב לא באופן ייחודי, הפלסטינים באופן כללי כך ההתיישבות בכל המקומות מסביב לישראל, הם התיישבו במקבצים ששיקפו את אזורי המגורים הישנים שלהם. כלומר, אם גרת באזור אשקלון, זזת עם המשפחה שלך, עם הכפר שלך, והתיישבת איתם עם המשפחות שהיו איתך בכפר במחנה הפליטים ח'אן יונס למשל. דף וסינוואר למשל מגיעים שניהם מאזור אשקלון, וזה לא מקרי, הסיפור הזה. כי זה יוצר יחסי אמון במערכת שהיא לא פורמלית. נוצרים בה יחסי אמון בדיוק על הדברים האלה, אנחנו מכירים את המשפחה שלך לדורי דורות, אנחנו יודעים שאתם אנשים טובים, אנחנו מכירים את בני הכפר שלך. אלה דברים

שיוצרים אמון ובסופו של דבר התארגנות פוליטית, חמאסית במקרה הזה. קחו למשל את אחמד יאסין, מי היו האנשים מסביב לו? אחמד באכר, איסמעיל הנייה, מה היה משותף לכל האליטה שסבבה אותו? כולם בני הכפר של יאסין באזור אשקלון, כלומר אלה אנשי אמונו, וככה הוא בונה את הקליקות האלה שאיתן הוא יכול לעבוד. לכן אנחנו הצענו, וזו הצעה גם פרובוקטיבית וגם רדיקלית, אי לפרק את מחנות הפליטים ככל שניתן, ולנסות לשבור את הרשתות החברתיות הישנות הללו על ידי כמה שיותר פיזור שלהם. ברגע שאתה מפזר אותם, היכולת שלהם להתאחד מחדש, כשאחד בצפון הרצועה והשני עכשיו בדרום הרצועה, היא הרבה יותר מסובכת. כמוכן, יחד עם שיטור. לא לזרוק אותם באיזשהו מקום, אלא ליצור תמריץ לשמר את המצב הזה. כלומר, בניינים, תנאי חיים טובים יותר. אז כן, היו לנו קשרים עם אלה ואלה, היום אנחנו גרים באיזה מגדל לא רע, סביר סך הכול, בטח אחרי המלחמה, בצפון הרצועה. הרעיון הזה פועל גם על ה-state of mind וגם על הפרקטיקה. באמת מניעת התרקמות מחדש של מערכים שיאפשרו לחמאס לבנות את עצמו מחדש.

שלמה אהרונישקי: הראל, אנחנו מאוד מודים לך. קיבלנו שיעור בשעה של מה שלומדים שלוש שנים באוניברסיטה. בהחלט תרם לנו להבין את התהליכים, כי אחד הדברים שאנחנו עושים כוועדה זה לנסות להבין תהליכים ולא דווקא אירוע מקומי כזה או אחר. שיהיה לך יום טוב.

איל בן ראובן: הראל, תודה. להתראות.
העד: בכיף, תודה איל, תודה שלמה ולשאר, ובשמחה אם תצטרפו אפילו בנקודה מסוימת להתייעץ, אני פה.

שלמה אהרונישקי: תודה.

העד: כל טוב, להתראות.

העד סיים את עדותו.

נכנס העד תת אלוף במיל' יובל בזק.

שלמה אהרונישקי: בוקר טוב, יובל.

העד: בוקר טוב.

שלמה אהרונישקי: הרבה תודה שהסכמת לבוא ולהעשיר אותנו במה שאתה יודע. אנחנו מתנצלים

בשם שני חברי הוועדה שהשתבש להם היום לוח הזמנים. נשתדל שלושתינו

למלא את מקומם. כמובן, אתה תגיד את מה שאתה רוצה לתרום לנו להבנת

התהליכים ולהבנת הנושאים, ליכולת שלנו בסופו של דבר להוציא דוח שידבר על

כלל המשמעויות והנושאים. חשובים לנו תהליכים שאתה מזהה ומכיר בצבא, למה

הצבא הגיע ב-7.10 למה שהוא הגיע, איך זה התנהל, איפה הנקודות המרכזיות.

אתה תסביר, תגיד את הדברים, ואנחנו נשאל תוך כדי זה שאלות. לפני שאנחנו

מתחילים, עוד פעם אנחנו רוצים להביע את צערנו על בנך שנהרג במלחמה ולחזק

אותך ואת המשפחה.

העד: תודה רבה. אני קודם כל אתחיל באמת בסיפור אישי, כי הרבה שנים אני חוקר

צבא וביטחון, עוד לפני שהשתחררתי אבל ביתר שאת מאז שהשתחררתי, חוקר

את המלחמה הזאת ואת הסכסוך הזה, והרבה שנים אני רואה את המלחמה

הזאת הולכת ומתקרבת. כל אותן שנים אני רואה את שלי הולך וגדל. אני יודע

שהמלחמה הזאת תהיה שונה מהמלחמות האחרות, שהיא הולכת להכות

בעוצמה דור שלם, ואני בעיקר מתפלל שאלה לא יהיו גיא והחברים שלו. ב-7.10

כשהתעוררתי מהידיעות שהגיעו מהדרום הבנתי מיד שהמלחמה כאן, ושגיא שלי

נמצא בתוכה. ההחלטה שלי להיות כאן היום בוועדה היא קודם כל להיות לפה לגיא ולחברים שלו ששילמו בחייהם על מחדלי הביטחון שהובילו לאסון של ה-7.10. בהלוויה של גיא בהספד אמרתי שאעשה כל מה שצריך כדי שדבר כזה לא יחזור. חלק מזה הוא היותי כאן היום. אני מופיע כאן כאבא של גיא, אבל גם כחוקר צבא וביטחון שמבין לעומק שהכשלים שבסופו של דבר הופיעו ב-7.10 הם כשלים ארוכי שנים. יותר משהם כשלים ארוכי שנים, הם כשלים שהשתרשו בדרך המחשבה ובדרך הפעולה של המערכת הצבאית והביטחונית עד כדי כך שספק גדול אם המערכות האלה יודעות לתקן את עצמן מתוך עצמן. זאת אומרת שנדרשת פה נקודת מבט ונקודת אחיזה חיצונית משמעותית כדי להציף את הבעיות, כדי להצביע על הכשלים וכדי להגיד מה הדרך לפתור אותם. אני חושב שהנקודה הזאת היא נקודה היסטורית. במשך הרבה שנים התגלגלנו עם הבעיות האלה, וביום אחד, ברגע אחד, הם הכו בנו בעוצמה.

אתה תסביר למה אתה מתכוון כשאתה אומר תמיכה חיצונית?

איל בן ראובן:

זה אומר לא מתוך המערכות עצמן. אני חושב שרוב האנשים שגדלו בתוך המערכות האלה מאמצים דרך חשיבה מסוימת שמקשה עליהם לראות את הבעיות ולהיות מסוגלים למצוא את הפתרונות מתוכה. זו נקודה שאני ראייתי אותה במשך הרבה שנים, במידה מסוימת גם כשהייתי בתוך המערכת. תמיד חשבתי כמו המערכת, אבל אני חושב שמרגע שיצאתי מהמערכת ומרגע שהתעסקתי באמת במחקר, כי מחקר בסוף מאפשר לך לפתח השקפת עולם ותפיסת עולם שלא מתבססת על מה שלמדת מתוך המערכת, שם אני חושב שהתובנות הובילו אותי למסקנה שבסופו של דבר יש כאן בעיה הרבה יותר עמוקה, שהמערכת מתוך עצמה לא יודעת לא לגייס את הכוחות הפוליטיים,

העד:

והרבה פעמים גם לא את הכוחות האינטלקטואליים כדי להצביע על הבעיות, להבין אותן ולתקן אותן. במשך הרבה שנים פרסמתי מאמרים בסדרה של מכונים, גם במכון ז'בוטינסקי עשינו ממש לפני ה-7.10 מאמר שכל כולו היה על הבנה לעומק על עקרונות היסוד של הביטחון הלאומי כפי שהם משתקפים בקיר הברזל של ז'בוטינסקי, כדי להתאים את תפיסת הביטחון הלאומי לאתגרים של המאה ה-21, מתוך ההבנה שנדרשת תפיסת ביטחון שמבוססת על היסודות האלה.

שאיננה.

איל בן ראובן:

ולא רק שאיננה, ואני אגיד מה שהטריד אותי לאורך כל הדרך. פרסמנו מאמרים על האסטרטגיה האיראנית, ועל הדרך שבה אנחנו צריכים לפעול כנגדה, ושרטטנו את זה בצורה מאוד מדויקת. עשינו כנס במכון ירושלים באסטרטגיה על המילואים רק לפני שנה וחצי, על המשבר במילואים, על הנחיצות במילואים, והעובדה שצה"ל מייתר את המילואים. הכנס ב-2019 במכון היה על התמרון ככלי חיוני בביטחון הלאומי, כשהמערכת חשבה שתמרון עבר זמנו. מה שהטריד אותי זה לא שקיבלו את דעתי, זה דבר שהוא סביר. מה שהטריד אותי יותר מהכול זה שלא היה דיון, אולי אפילו לא הייתה הבנה של הדברים כפי שאנחנו ראינו אותם. עכשיו, אני אגיד עוד אמירה אחת בפתיח, אני כאן כאזרח. לכשתקום, אם תקום, ועדה ממלכתית - אני אופיע בפניה גם כאיש צבא, איש מילואים. יש הרבה דברים שכתבתי בתוך הצבא מתוקף תפקידי כראש המטה של אוגדה 91, חלקם הגדול מצביע על תהליכים ברמה האסטרטגית ברמת הביטחון הלאומי, סימנים על האופן שבו המציאות משתנה, ועל האופן שבו המלחמה הבאה תיראה. אני לא אציג אותם פה, אני לא אשתמש בהם פה. אני כאן כאזרח, וכל מה שאגיד אלה דברים שפרסמנו מתוך מחקרים שעשינו באופן עצמאי, בלי שום שימוש בידע או

העד:

בחומר שנחשפתי לו מתוקף התפקידים הצבאיים שלו. זהו, אלה הדברים שאני רוצה להגיד בפתיח. אני רוצה מכאן רגע ללכת לאיזשהו משל שאני תמיד משתמש בו, של ההוגה הסיני סון צו, שבפתח הספר שלו "אמנות המלחמה" כתב על הרופא של המלך, שהמלך קרא לו ואמר לו "איזה מהאחים שלך הוא הרופא הטוב ביותר?", והוא אמר לו "אחי הגדול, הוא רואה את הרוחות הרעות של המחלה עוד לפני שהמחלה מתפרצת ויודע למנוע את ההתפרצות של המחלה. בגלל זה מכירים אותו אולי ברחוב. אחי השני מזהה את המחלה ברגע התשעים, ויודע להתנפל עליה ולמנוע את ההחמרה שלה, אז מכירים אותו אולי בשכונה. ואני, שמטפל במחלה אחרי שהתפרצה, שמי נודע למרחוק". אני חושב שהוא ניסה להגיד שביטחון לא נמדד רק ביכולת לטפל במחלה, אלא ביכולת לראות את הרוחות הרעות של המחלה הרבה לפני שהיא מתפרצת. ואני חושב שהמערכת הביטחונית והצבאית כשלה בשלושתם. היא לא זיהתה את הרוחות הרעות של המחלה, שהיו גלויות עין. אין שום דבר שצריך בשבילו 8200, את אמ"ן או מסמכים סודיים כדי להבין כבר לפני שנים שאנחנו הולכים ומתקרבים לנקודה של התנגשות, ושהיא תהיה שונה לחלוטין. כל מה שקרה קרה אל מול העיניים שלנו, אבל לא ראינו. וגם בדקה התשעים לא מנענו את האירועים האלה, ויכול להיות שפעולות שהיו נעשות בדקה התשעים, בערב שלפני, ביום, בבוקר של אותו יום, היו משנות ואולי אפילו מונעות את האירוע הזה. יכול להיות שפריסה של הכוחות, תנועה של טנקים, שני מסק"רים שמופיעים במרחב היו גורמים לחמאס לא לעשות את מה שקרה, וגם את זה פספסנו. ובסופו של דבר המחלה התפרצה במלוא עוזה, ואני בספק גדול, ואני אומר את זה לא מעט, אם גם אחרי שהתפרצה אנחנו נוקטים באסטרטגיה הנכונה, אם יש לנו בכלל אסטרטגיה כדי לרפא אותה.

אני חושב ששלושת אלה ביחד מעידים על עומק המשבר בכל מה שקשור בתהליכים של השיבוש של המחשבה הצבאית והביטחונית שקרה לאורך שנים. עכשיו אני רוצה מפה להגיד שני דברים בפתיח, והם קשורים זה בזה. האחד מה שהפך את צה"ל למי שהיה, מה שהוביל את צה"ל לניצחונות הגדולים ביותר, מה שגרם למדינת ישראל בתנאים הרבה יותר קשים לפתור בעיות הרבה יותר גדולות היה איכות המחשבה, איכות הפיקוד, איכות הדוקטרינות. זה מה שהיה במדינת ישראל עד איפשהו באזור מלחמת ששת הימים או לאחר מלחמת יום כיפור. הייתה לנו תפיסת ביטחון, אסטרטגיה, ושדרת פיקוד מעולה שידעה לתרגם אותה לפעולות בשטח. והדבר השני, כפי שאמרתי תוך כדי, הייתה לנו תפיסת ביטחון. היה לנו מצפן באשר לסכסוך, והייתה לנו מפה. הבנו על מה אנחנו נלחמים. הבנו מול מי אנחנו נלחמים. הבנו מה האויבים שלנו רוצים. תרגמנו את זה לתפיסת ביטחון, שהיו לה יסודות מאוד מאוד דומיננטיים. זה לא הכרעה, הרתעה והנגזרת השנייה. הם קשורים להתיישבות בפריפריה, בכושר העמידה בבניית קומה, בקליטת עלייה. הם קשורים בבניית העוצמה, המדע, והכוונת המוחות הטובים ביותר לעולם של הביטחון. הם קשורים בהבנה של מודל המילואים, ביכולת לגייס את העם לפרקי זמן קצרים. והם קשורים גם בדוקטרינה הביטחונית, שדיברה על הנתיבים הגאו-אסטרטגיים שלנו, שראשיתם בעובדה שאנחנו מעטים מול רבים, ממשיכה בעובדה שאין לנו עומק אסטרטגי, ואנחנו לא יכולים לעמוד במלחמות שחיקה ארוכות. כל אלה הובילו להבנה שאנחנו צריכים לאמץ דפוס מסוים של מלחמות, שבעיקרו מחייב העברה של המלחמה מוקדם ככל האפשר לשטח האויב, שמחייב את גיוס העוצמה לפרקי זמן קצרים, וכדי להשיג תוצאות שישמשו או יאפשרו את ההרחקה של המלחמה הבאה, תוצאות מכריעות. להשתמש

במתקפה, בגישה של תמרון שמעבירה את המלחמה, מכריעה את האויב מהר. אלה היו היסודות.

איל בן ראובן: יובל, מה שאמרת עכשיו בעצם זאת בעיניי תפיסת הביטחון הלאומי הגאונית של בן גוריון ב-53.

העד: שהתבססה על ז'בוטינסקי.

איל בן ראובן: אלה הדברים שהוא אומר. העברה לצד השני, מלחמה קצרה ומכריעה. איפה אתה רואה את נקודת השיבוש שמביאה אותנו באמת למצב היום, ש-11 חודש אנחנו נלחמים? קח את המלחמה של עכשיו, הכול הפוך.

העד: נכון. אני אגיד, אחד הדברים שבאמת חקרתי, כי חקרנו את הסוגיה של ביטחון

לאומי, מה זה בכלל תפיסת ביטחון לאומי? אנשים מסתכלים על סיסמאות "הכרעה, הרתעה" ובסוף יש גם התגוננות שהוסיף מרידור. חקרתי והסתכלתי על תפיסות הביטחון שבנו גם מרידור, וגם איציק מרדכי בשנת 2000 כשר ביטחון. קראתי לעומק את כל המסמכים. היה לי חשוב לנסות ולהבין איך אנשים לפני עשרים שנה ראו את היום כדי להבין איך אנחנו יכולים לפתח כלים להסתכל עשרים שנה קדימה. גיליתי שאנשי צבא לא היו בכיוון, בוודאי לא אנשי מודיעין. אני חושב שאחת הבעיות המרכזיות שקרתה לנו אחרי הטראומה של '73, ההבנה שהמודיעין הוא יספר לנו מה שקורה. מודיעין יש לו יכולת לכל היותר להסתכל על מה שקורה עכשיו. כי השיטה של מודיעין מדברת קודם כל על איסוף. אתה אוסף עובדות, אתה מנתח אותן, ואתה יכול מתוכן להעריך לכל היותר בטווח הנראה לעין. אבל ראיתי שמגמות ארוכות טווח, בוודאי כאשר אתה זז מאזור חיוג של סכסוך אחד שיש לו טבע מסוים נגד מדינות ערב לסכסוך אחר שיש לו טבע אחר לחלוטין, ומיד אדבר עליו, שהצבא לא הצליח לקלוט את זה ולהבין את זה. יש כאן

שני דברים שאני חושב שקרו. האחד הוא ההתנתקות של המערכת האזרחית מהמערכת הצבאית. אם ראית בשנות השמונים או בשנות התשעים מערכת אזרחית שמבצעת פיקוח, עוד פעם, לא אגע בדברים שנחשפתי אליהם, אבל אתה רואה שיש מערכת אזרחית ששואלת שאלות קשות, שמחייבת את הצבא לתת התשובות, שגם עושה מהלכים בניגוד לדעתו של הצבא ולא רק במערכות נשק, אלא בדברים הרבה יותר עמוקים. אתה רואה שבשנים האחרונות כאילו אין פיקוח. מה שהרמטכ"ל יחליט ומה שהצבא יחליט זה מה שיקרה, עם כמובן גבולות גזרה של תקציב ביטחון. אבל אני חושב שהשיח הזה בין מערכת עם פרספקטיבה רחבה של ביטחון לאומי לבין מערכת צבאית שמסתכלת על הביטחון הלאומי דרך הזווית של הפעלת כוח צבאי איבדנו אותה. וכשאיבדנו אותה, המשיכה-

יהודית גריסרו: כשאתה מדבר על מערכת אזרחית כזו, מה אתה כולל בתוכה? על איזה גופים אתה מדבר?

העד: ועדת הביטחון של הכנסת, שיש לה תפקידים בחוק. לדוגמה תקחי את חוק המילואים. מילואים זה עניין של ביטחון לאומי, זה עניין של החברה הישראלית. זה החוזה של החברה הישראלית. נכון שאחרי הרפורמה של 85' נתנו לצה"ל לנהל את זה, ונתנו לצה"ל גם יכולת לעשות טרייד אוף בתקציבים, אבל זה עוגן באיזה חוק שחייב פיקוח. אף אחד לא התכוון שהצבא יחליט שהוא לא צריך מילואים, או שהוא מוריד את הכשירות של המילואים, עד כדי כך שבסופו של דבר מערך המילואים, שהוא אחד היסודות החשובים ביותר לתפיסת הביטחון הלאומי, הלך ונשחק בלי שום דיון, בלי שום פיקוח, בניגוד לחוק המילואים שנחקק בכנסת שעליו אף אחד לא טרח לפקח. ואת מגיעה למציאות שבה הצבא הזה קטן על

האתגרים שלו. כי כשאת נפגשת ב-7.10 או ב-8.10, את צריכה צבא לשתי זירות, ואין. איך קרה? מי עשה דיונים בדרך? מי פיקח? מי שאל שאלות? כלום ושום דבר.

יהודית גריסרו: ואתה רואה עוד נדבכים לאותה מערכת אזרחית?

העד: כן. אני אגיד לפני זה מה עוד קרה. החובה של מערכת אזרחית קודם כל לגבש תפיסת ביטחון, זה לא צבא. אצלנו זה נהיה כמעט אחד לאחד. אגב, אנחנו מסתכלים על כוח צבאי, לא על עוצמה, וצריך להבדיל כי יש הבדל משמעותי בין כוח לבין עוצמה. עוצמה נגזרת לא רק האמצעים, אלא גם מהנכונות להפעיל אותם, מהמנהיגות שלך, מהנחישות שלך, מכושר העמידה שלך, מהלכידות הפנימית שלך, מהאמון של העם בהנהגה. כשמדברים על ביטחון לאומי מדברים על עוצמה. אם את מסתכלת על הדיונים בציר פילדלפי היום, את רואה טרייד אוף בין ההיבטים הצבאיים הטקטיים לבין המחירים ברמת הביטחון הלאומי של חברה ישראלית משוסעת, של אמון של הציבור בהנהגה. ביטחון לאומי הוא הרבה מעבר לזה. ביטחון לאומי הוא גם היכולת לסנכרן את המאמצים הכלכליים, הדיפלומטיים, התודעתיים. תסתכל על התדמית של מדינת ישראל, על המעמד הבינלאומי של מדינת ישראל בעולם. גם כאן יש טרייד אוף בין האופן שבו אתה מפעיל כוח צבאי לבין המעמד והתדמית שלך בעולם, שמייצרת לגיטימציה ומאפשרת לך את חופש הפעולה להפעיל את הכוח הצבאי. זה שיש לך טנקים ומטוסים זה מעולה, אבל אם אין לך לגיטימציה להפעיל אותם, אז מה זה שווה? כי בסופו של דבר, עוצמה היא המכפלה בין הכוח שיש לך לבין מרווח חופש הפעולה להפעלתו. וכאשר אנחנו מקדשים אחד ומזניחים את השני אז התוצאה היא נמוכה יותר. ואני חושב שגם באסטרטגיה וגם בדוקטרינות שלנו לא הבאנו

לידי ביטוי, כי אין לנו את הזווית החיצונית הזאת, ולכן כל התפיסות שלנו יש להן הטיה צבאית שמתעלמת מהמרחב הבינלאומי. אני עצמי הייתי נספח בפולין, ואפילו מדינות מרכז אירופה שבאמת נוצרה לנו שעת רצון לאינטרסים משותפים בצורה יוצאת דופן, בעיקר בגלל שרוסיה התעוררה ומאיימת עליהן ולא בדיוק חברה שלנו. כמה שנים אנשים חשבו שרוסיה היא חברה, בלי להבין איך פועלת מערכת בינלאומית. כבר כשהייתי שם ב-2009 הסוגיה הזאת עלתה. ואת מסתכלת על ההבנה, יש לך פה ארבע מדינות שהן שלך, רק תייצרי איתן מערכת יחסים. הן רואים בך שווה בין שווים, עם אינטרסים משותפים, ורקמנו יחסים מודיעיניים, פוליטיים, אינטימיים בצורה בלתי רגילה. אני לא מדבר על ההיבטים התעשייתיים. אבל מערכת כזאת, והסתכלתי על מה הפוטנציאל אל מול איך אחר כך לקחנו את חוק השואה ודפקנו באמת מערכת שלמה של יחסים שבסופו של דבר מהווה משענת לביטחון הלאומי, כי כשאתה נמצא בזירה בינלאומית אתה צריך בסופו של דבר תמיכה.

יהודית גריסרו: אני רק תוהה אל מול ההבנה המאוד ברורה שאתה גם מעביר בצורה מאוד בהירה, אם מחר אנחנו בונים מערכת מאפס, אותו גוף אזרחי, אותה הסתכלות אזרחית מה היא כוללת? באמת אמרת את הפיקוח של ועדת חוץ וביטחון, אילו עוד גופים היא כוללת?

העד: תראי, זה מדהים אבל תפיסת הביטחון, כשהלכנו וחקרנו איך היא נוצרה, אז היא באמת נוצרה קודם כל מהתובנות של ז'בוטינסקי. יש מדי פעם אנשים כמו ז'בוטינסקי, זה אפילו לא אחד בדור, אלה אנשים גאונים בקנה מידה היסטורי. הרצל, ז'בוטינסקי, בן גוריון, עם המזל ההיסטורי שלנו היו לנו שלושה אנשים גאונים בקנה מידה היסטורי ששמו לנו את הציונות, את הביטחון הלאומי ואחר כך

גם את הצבא. וכשאת מסתכלת על האופן שבו הוא הבין את הטבע של הסכסוך, והאופן שבו הוא הבין את הדרך שבה הסכסוך הזה ייפתר, היא פשוט יוצאת דופן. עליו בן גוריון, ששניהם היו יריבים, אבל אני חושב שאיפשהו בלונדון הייתה להם סדרת פגישות, איך בן גוריון מתרגם את זה לתפיסת ביטחון, 18 נקודות. זה ממש לא צבא, אבל זה מכווין תפיסת עולם. זה מכווין מערכות, שלא צריכות אפילו הרבה פעמים מנגנונים בירוקרטיים, רק מהיכולת להטמיע כמעט באופן אינסטינקטיבי. אני מסתכל על רעיון העברת המלחמה לשטח האויב, שכן גוריון דיבר עליו. כשהוא דיבר עליו בפעם הראשונה היו אנשי הגנה, זה היה דני"א של הגנה. כשבן גוריון דיבר על לעשות מלחמה בכלי רכב מהירים בעומק שטח האויב, אמרו כשיצאו החוצה "הזקן השתגע". ככה הסתכלו על בן גוריון. אבל הוא הצליח, הוא, ודיין אחריו, להפוך את זה לאתוס שלא היית צריכה אפילו מנגנוני פיקוח. המפקדים של 1973 לא היו צריכים החלטת קבינט כדי לגמור את שלב הבלימה וללכת קדימה. אלה הסוסים הדוהרים. זו תפיסת התמרון. אלה רעיונות היסוד. אני שואל את עצמי לא פעם, יהודית, אם עכשיו האם עומדים הקבינט הזה ב-15.10.1973, האם היינו מזהים בכלל את התפר? האם היינו מציעים בכלל לצלוח? האם היינו מעיזים לקבל את ההחלטות שקיבלו אנשי צבא ואנשי מדינה? ועוד פעם, מתוקף אתוס שהתפתח מתוקף תפיסות שהניחו את היסודות שלהן אנשים גאוניים. מה שאנחנו היינו צריכים לעשות, ואני אחזור לשאלתך איל, איפה זה התחיל להשתבש, היינו צריכים לא להמציא את הגלגל. אתם יודעים, עכשיו גמרנו אולימפיאדה, אז יש הרבה אתלטים שעושים צוקהארה, אבל בסוף יש אחד שהמציא את זה. יש מעט אנשים גאוניים בסדר גודל שממציאים אלמנט שנקרא על שמם. אנחנו צריכים להיות אלה שיודעים לתרגם אותם ולהתאים אותם לנסיבות

הקיימות. מה שקרה לנו אחרי שמצרים יצאה משדה המערכה ב-77-79; המציאות השתנתה לחלוטין. אנחנו ניהלנו פה סכסוך עם מאפיינים מאוד ברורים. היה סכסוך אחד עד 15.5.48 מול הפלסטינים, הייתה בו השאלה מי ישלוט, מי תהיה הגמוניה, והוא הוכרע בחלק הראשון של מלחמת השחרור בבריחה, בקריסה של היישוב הערבי, הנכבה כפי שהם קוראים לזה. הסכסוך הפלסטיני חזר מחדש (?), עד אז מי שעלה זה סכסוך ישראלי-ערבי שונה, שכבר לא היה על השאלה של ילידים מול מהגרים שככה הערבים ראו את הסוגיה של הסכסוך, וככה גם ז'בוטינסקי ניסח את זה בקיר הברזל, אלא זו הייתה כבר שאלה של מדינות ושל אינטרסים של מדינות ערב, שלקחו את הסכסוך לידיהן. ב-15.5.48 פעלו כדי להחריב את מדינת ישראל דרך כיבושה. זה כבר היה המאפיינים של הסכסוך השני, והסכסוך הזה הוליד סדרה של מלחמות, שבסופן הערבים הגיעו למסקנה שזה לא עובד. אם תרצו, זה הרעיון של קיר הברזל. עד שלא יהיה להם זיק של תקווה. מתי הם יתייאשו, מתי יעלו הקולות המתונים, מתי הם יהיו מוכנים לשלום? כשהם יתנפצו פעם אחר פעם בקיר הברזל. אני חושב שמלחמת יום כיפור הייתה הזמן שבו המצרים הבינו שבו זה נגמר. בנובמבר 77 סאדאת הגיע, במרץ 78 כבר התחלנו מחדש את הסכסוך הישראלי-פלסטיני, אוטובוס הדמים, מבצע ליטני. זה כבר היה ישראל נגד אש"ף, אחר כך האינתיפאדה הראשונה, ואז השנייה, ובמקביל ב-1979 עלה סכסוך חדש. הוא עלה באיראן, והסכסוך הזה התחיל בשאיפות איראניות, והמשיך באסטרטגיה איראנית, ובסוף גם בפרקטיקה איראנית, שבסופו של יום בנתה סביב גבולותינו את טבעת האש, אבל זה לא קרה ביום אחד. זו אסטרטגיה שהלכה ונבנתה, שמאחוריה יש אידיאולוגיה שגם היא לא קוראת במחשכים, היא מוצהרת וגלויה. אני חושב שאם אני אסכם את כל מה

שאמרתי, איפשהו בסוף שנות השבעים ובמהלך שנות השמונים קרו מספר שינויים מאוד מרחיקי לכת שדרשו ממדינת ישראל לבחון מחדש את תפיסת הביטחון, אותה אחת שהניע בן גוריון ב-53'. היו כאן שינויים, הסכסוך השתנה לחלוטין, האויבים, המטרות והכלים שלהם השתנו, המאפיינים שלהם. זה דבר אחד. יחסי המעצמות בסוף שנות התשעים, תזכרו שמה שהיה כאן זה לא ישראל נגד ערב, זה גם ארה"ב נגד ברית המועצות. ברית המועצות נעלמה, והסוגיה הזאת גם היא השליכה על הסכסוך שמתנהל פה, על המציאות במזרח התיכון, וגם החברה הישראלית השתנתה אחרי 73'. יש על זה לא מעט מחקרים. הכלכלה הישראלית השתנתה. כל הסוגיות האלה, שהיו שונות מאוד מאותן סוגיות יסוד שהיו בראשית המדינה, חייבו לשאול מחדש איך אנחנו מנהלים את המערכת או איך אנחנו מגבשים תפיסת ביטחון לאומי. אני אגיד משפט נוסף, כי אנשים מסתכלים על ביטחון לאומי הרבה פעמים דרך הפריזמה של איך אני מנהל מלחמות. ביטחון לאומי בעיקרו נועד כדי למנוע ולסכל מלחמות, כדי למנוע את הגעתם של סכסוכים לנקודת הניפוץ. זו התכלית המרכזית של תפיסת ביטחון. וכשאתם לך תפיסת ביטחון, אז קשה לך גם לתרגם ולקחת את כל האירועים שקורים וליצור מהם הבנה, ואין לך שום דרך לייצר למולם אסטרטגיה, ואין לך בוודאי שום דרך להפעיל את הכוח תחת היגיון קוהרנטי של אסטרטגיה שנועדה פעם אחת למנוע את היווצרות הסכסוך ופעם שנייה להכין את הצבא הנכון ואת הדוקטרינות הנכונות למצב שהסכסוך הזה מתפרץ. אני חושב שאלה שתי הבעיות המרכזיות. אם אני אקח את עשרים השנה האחרונות, הן היו מאוד דומיננטיות. כבר ראית מה האיראנים בונים פה, וזו שאלה מתי הבנת שחיזבאללה ישות איראנית שיש לה תכלית מסוימת תחת אסטרטגיה איראנית. מתי בכלל האיראנים

נכנסו לתמונה בתפיסתנו? אני חושב שהמערכת ראתה את זה מאוחר מאוד. חוקרים ראו את זה לפני עשרים שנה. ואני חושב שהסוגיה הזאת, כי הדרך הראשונה לעשות מלחמה היא למנוע אותה, והדרך למנוע מלחמה היא לא להתנגש באויב אלא באסטרטגיה של האויב ולשבש אותה. זו הגישה העקיפה. אנחנו לפני שלוש-ארבע שנים כתבנו מאמר על הדבר הזה, והסברנו מהי האסטרטגיה האיראנית ומה נדרש לעשות כדי לקעקע אותה וכדי למנוע מהם לשחק על מגרש האש ולקדם את האינטרסים שלהם. כי מה שהאיראנים עשו כאן עקב בצד אגודל, בזמן שאנחנו מתעסקים עם צד אחד חשוב אבל רק צד אחד של האסטרטגיה האיראנית שהוא הגרעין, הזנחנו את הצד השני, הקונבנציונלי. אני חושב שעשרים השנים האחרונות היו הנקודה שבה התברברנו גם בעולם של המחשבה הצבאית. חלק מהעניין הזה קשור בבעיות היסטוריות שלנו. הן מתחילות איפשהו ביסודו של צה"ל, בשאלות של פלמ"ח מול צה"ל מול הצבא הבריטי, האם זה צבא שמתבסס על המודל הבריטי או על המודל של הפלמ"ח. האם זה מקצוע או שליחות, כאילו יש התנגשות בין השניים. אבל אני חושב שהסוגיה של ההשכלה וההכשרה הצבאית הייתה מאוד מאוד דלה יחסית למה שנדרש, בוודאי ממדינה שהבעיות הביטחוניות שלה כבדות משקל. אני מסתכל הרבה פעמים על הסוגיות הביטחוניות לא רק דרך האמצעים והכוח, שם אנחנו בעיקר בזכות העוצמה הכלכלית והעוצמה הטכנולוגית ידענו להתעצם באופן משמעותי, אלא דרך איכות המחשבה. איכות המחשבה מהצד השני הלכה וירדה, והסוגיה הזאת קשורה קשר ישיר לסוגיה של ההשכלה הצבאית, לסוגיה של פיתוח ידע צבאי, המחשבה הצבאית. כי בסופו של דבר מחשבה צבאית מולידה דוקטרינות, אסטרטגיות ותפיסות פעולה. וצריך לומר שכל עוד היינו בדפוס של

מלחמות שבהן כל המפקדים שלנו עברו דרך מלחמות והתנסו דרך המלחמות והניסיון שהיה להם במלחמות הגדולות שימש אותם אפילו תחליף הולם, הייתי אומר, להשכלה פורמלית, הרי ככל שהתרחקנו מהמלחמות, ומצד אחד כבר לא היה לנו ניסיון מבצעי, והניסיון של המפקדים שלנו הלך וירד, ולא רק זה, אלא היה מאוד ממוקד לבעיות טקטיות בעולמות הבט"ש, וזו הייתה הזווית שדרכה מפקדים למדו להסתכל על המציאות. ומהצד השני, מערכת ההכשרה שלנו עדיין נותרה מאוד מאוד בסיסית. אז השניים האלה יצרו בסופו של דבר משבר, חולשת מחשבה, ביכולת שלנו באמת להרים את כובד המשקל שנדרש כדי לפתח אסטרטגיות ודוקטרינות אל מול מציאות שלא מוכרת לנו. אנחנו מצוינים אל מול מציאות שאנחנו מכירים או מתחככים, אבל כאשר צריכים להסתכל אסטרטגיה ברמה המערכתית לאזורים שמקרינים על בניין הכוח, לאזורים שמדברים על תכנון אופרטיבי, לאזורים שמדברים על האסטרטגיה הצבאית שאנחנו נוקטים, אלה כבר דורשים רמות חשיבה מאוד גבוהות, שאני חושב שתהליך הפיתוח של הקצונה שלנו לא מספק. ומכיוון שהמערכת האזרחית נשענה על המערכת הצבאית, החולשה הצבאית הפכה גם להיות חולשה של המערכת כולה. במקום הזה אני חושב שמלחמת המפרץ הראשונה, ובמידה מסוימת קוסובו, יצרו אצלנו הטיה כאילו המלחמות החדשות הן מלחמות שונות, שאפשר להכריע אותן בלי תמרון, בלי מגפיים על הקרקע, עם אש ומודיעין. אני חושב שבנקודה הזאת לא רק המחשבה התעוותה אלא גם בניין הכוח שלנו. נקודה נוספת הייתה ההישענות שלנו על ארה"ב. אני אגיד רגע לזכותם או לזכות כולנו, המחשבה הצבאית, וגם על זה עשיתי מחקר עמוק וארוך, פעם שליטים כדי להיות מוכשרים לתפקידם עברו בעיקר לימודים צבאיים, זה מה שהיית צריך כדי להיות שליט. אחרי מלחמת

העולם השנייה, או אחרי צמד מלחמות העולם, בעיקר בעולם המערבי, הרעיון של מלחמה הפך להיות מוזנח. הידע הצבאי שהתפתח מאוד, צריך לזכור ולהגיד, בן גוריון כשפיתח את האסטרטגיה היה לו מעיין של ידע שנבע ממלחמה שזה עתה נסתיימה, ועולם צבאי שלם שהתפתח, עולם של ידע סביב המלחמה הזאת. ככל שהתרחקנו, המערב, לימודי צבא, לימודי ביטחון, העיסוק בעולמות האלה הלך וירד מתוך איזושהי גישה אנטי-מיליטריסטית שאמרה שאם אנחנו לא נתעסק בזה, יכול להיות שזה לא יקרה, או אולי בכלל ההכשרה של אנשי צבא היא זאת שיוצרת מלחמות. גם פה יש נקודה מעניינת, כי השאלה איך אתה מסתכל על מלחמות. אני מסתכל על מלחמות כמחלה חברתית. כל עוד מתקיימות חברות, בסופו של דבר מדי פעם הסכסוכים שיש בין חברות יתפרצו למלחמות, והרופאים של המחלות האלה הם אנשי ביטחון, הם צריכים לדעת לזהות אותן ולטפל בהן. כשהרופאים האלה לא לומדים לא אודות המחלות הנוכחיות ולא חוקרים את המחלות העתידיות, הסיכוי שלהם בסופו של דבר לזהות אותן בזמן ולהתמודד איתן נמוך מאוד. אני חושב שזה חלק גדול ממה שקרה לעולם המערבי בשלושים השנים האחרונות. כשאנחנו מסתכלים על ארה"ב במזרח התיכון, אנחנו רואים מערכות שהם נכשלו, החל מ-11 בספטמבר שאתמול ציינו את יום השנה שלו. ארה"ב יצאה למלחמה במזרח התיכון שבסופו של דבר לא פתרה את הבעיות, אלא במידה מסוימת החריפה אותן. אני חושב שההישענות שלנו על ארה"ב, שבעיות הביטחון שלה שונות לחלוטין ממדינת ישראל, לכן גם הדוקטרינות שלנו שונות לחלוטין מאשר של ארה"ב. ארה"ב לדוגמה יכולה לעשות מלחמות ארוכות, כיוון שהעורף שלה לא מאוים. יכולה לעשות גם מלחמות באש, ולנתק מגע מתי שזה לא מתאים לה ולהשאיר את הבעיה מאחוריה. אני חושב שהרעיונות האלה

שהתפתחו בארה"ב והגיעו לתוך מדינת ישראל הרבה פעמים בלי שעברו מערכת של בקרה והבנה של המאפיינים השונים לחלוטין בין אלו שמובילים את האמריקאים לעשות את מה שהם עושים לבין הצרכים של מדינת ישראל. כל אלה יצרו בעשרים השנים האחרונות עיוות מאוד יסודי בין התמרון לבין האש, והעיוות הזה השליך על בניין הכוח של צה"ל שזוהי לתהליך הדרגתי אבל ספירלי של היחלשות של היבשה. אני חושב שככל שהיבשה הלכה ונחלשה, האמון בהפעלה שלה הלך וירד, ובשנים האחרונות גם ההפעלה של הפיקוח. אפילו בבעיות קטנות. ומרגע שהיבשה נעלמה ככלי אפקטיבי מארגז הכלים של הביטחון הלאומי, והבעיות שנוצרו לנו סביב הגבולות הלכו והפכו חמורות ביותר שאין להן דרך לטפל בהן אלא באמצעות כוח יבשתי, בסופו של דבר הגענו למציאות שבה הבעיות הלכו ועלו והיכולת שלנו לטפל בהן הלכה וירדה. אחד הדברים שאנחנו טענו לדוגמה בין המעגל הראשון לשלישי היא שככל שאחד שהסטנו את הקשב למעגל השלישי, וחיזקנו בבניין הכוח את היכולות להתמודד עם המעגל השלישי, הקטנו את היכולת להתמודד עם המעגל הראשון, והגדלנו באופן פרדוקסלי את כושר ההרתעה שהאיראנים יצרו באמצעות אותם כוחות שהם בנו על גבולותינו. אני לא מדבר על ביצוע פעולות מעבר לגבול. אנחנו מסתכלים מאז מלחמת לבנון השנייה על הזירה הלבנונית, ואתה מסתכל על האופן שבו מדינת ישראל מזהה מהיום הראשון הפרה בוטה של 1701, ולא עושה כלום. היא גם לא עושה כלום אחר כך, כשחיזבאללה בונה כוחות שכל תכליתם לכבוש את הגליל. היא גם לא עושה שום דבר אחר כך כשהוא פורס אותם על הגבול. אותו דבר קורה בדרום.

שלמה אהרונישקי: כן, אבל זה קשור למדיניות של הממשלה לכאורה, שיש לה עוד מערכת שיקולים

רבה.

העד: זה נכון. אבל אני רוצה להגיד לך משהו שהוא גם כן כלל יסוד בביטחון לאומי, כי יש יסודות. בסוף זה מקצוע, זה ידע. זה לא נוסחה, בסדר? כדי להבין ביטחון לאומי אתה צריך אנשים אינטלקטואליים וגם אנשי צבא לוחמים שמבינים את היסודות של הביטחון הלאומי, את התורה שלו. כשאני מסתכל על הספר של ערקבי לדוגמה, כתב אותו אלוף בצה"ל, כשאתה מסתכל על עומק ההבנה, על הראייה האוניברסלית, על היכולת לעשות רדוקציה לבעיות, אתה מבין מה זה אינטלקטואליזם. אלה הרצאות שקציני צה"ל לא מקבלים. אלא בסופו של דבר יסודות של ביטחון לאומי. דוקטרינת בגין לדוגמה בנוגע לגרעין נולדה מתוך רעיון של ביטחון לאומי שאומר שכאשר נוצר איום מגזרי על הביטחון הלאומי הדרך להתמודד איתו היא בפעולת מנע, כלומר להסיר אותו לפני. למה? כי המחירים של התפתחות של איום כזה על הביטחון הלאומי הם בלתי נסבלים.

שלמה אהרונישקי: הכלה זה חלק מתפיסת ביטחון?

העד: שנייה. כשאתה מסתכל על מה שקרה על גבולותינו, אתה שואל אחת משתיים. הרי היה ברור, כל מי שראה את זה בעיניו, או שאתה מספר לעצמך סיפורים, הרי גם פה יש תורות לחימה צבאיות שאומרות שקו המגע ייפרץ. בסוף כשיושבים על הגבול שלך כוחות מוכנים, בסוף אם אתה מאמין לאסטרטגיה האיראנית, אתה מבין שהכוח הזה בסופו של דבר נבנה כדי לתקוף אותך, ועכשיו השאלה היא כאשר הוא יחליט לתקוף אותך האם הנזק שיווצר לך כתוצאה מההתקפה נסבל או שאתה יכול להתמודד איתו. אם התשובה היא כן, בסדר, תכיל. אם התשובה היא לא, אתה חייב לפעול. להרחיק אותו, לדחוק אותו, לייצר מערכת קווים אדומים שתמנע ממנו להוציא התקפת פתע שאתה לא יודע להתמודד איתה. בוודאי כאשר מדינת ישראל נעדרת כל עומק אסטרטגי, ובגבולות שלנו בעזה

ובלבנון גם עומק טקטי. עכשיו אני רוצה להגיד עוד מילה על חוסר ההבנה של ביטחון לאומי. כי חלק מהותי בהבנה הזאת, שמדינת ישראל אין לה עומק, ושהאויב יש ביכולתו להוציא מתקפת פתע, והייתה הנחת יסוד, ומכיוון שרוב הצבא שלנו הוא צבא מילואים, וצריך לעבור משגרה לחירום, תפיסת הביטחון גם היא אחד היסודות שלה, בנתה את רעיון ההגמ"ר, הפקמ"ר, החטמ"ר. זה לא סתם. זה עולם שלם שאומר שהמערכת המרחבית אמורה בכל רגע נתון להיות מסוגלת להתמודד עם כל מתקפת פתע על בסיס המשאבים שהיא מגייסת מתוך המרחב. זה הרעיון, והוא רעיון יסוד שאמר הפקמ"רים יבלמו באמצעות מה שיש להם, ויאפשרו למשק לעבור משגרה לחירום, לגייס את כוח המחץ, חיל האוויר יחפה על העורף, בשביל זה הוא סדיר, ועכשיו נוכל לנייד את כוח המחץ לזירות כדי להשיג ניצחון מוחץ. זה בסיס מאוד מהותי. כשאתה מסתכל על אוגדה 91, על אוגדת עזה, ושואל האם המערכות האלה היו בנויות אל מול מתקפת פתע - התשובה היא חד משמעית לא. כל הרעיון התבסס על מודיעין טקטי, לא אסטרטגי. טקטי. שיאפשר לך להביא כוחות כדי להגן בפני מתקפת פתע מיידית. צריך להגיד, מה שחזבאללה בנה אפשר לו לצאת ב-time no. וכאן יש לקונה נוספת, המחשבה שהמודיעין הוא כל יכול. אנחנו נשקיע במודיעין, ויותר מזה, הייתי אומר גם השיבוש בהבנה שהבעיה גם ב-73 לא הייתה ידיעות ומידע, הייתה פרספציה ותרגום של המידע הזה. זה קשור לא לאיזה מודיעין יש לך, אלא לאופן שבו בני אדם חושבים, ובני אדם לאורך כל ההיסטוריה עשו טעויות - בפרל הרבור, ביום כיפור וגם ב-7.10. כולנו נתונים להטיות קוגניטיביות שמובילות אותנו לעשות טעות בפרשנות. זה קרה בברברוסה, יש על זה ערימות של מחקרים. והמחשבה היא שאנחנו לא נטעה ברמה של שש שעות היא עניין שלא התכתב עם

שום ניסיון היסטורי, עם שום רעיון תורתי, בוודאי לא עם היסודות של תפיסת הביטחון שלנו אנו. ודיללו את הכוחות בקו. סגרו יחידות. לקחו את הנשקים מההגמ"ר. הפכו את האזרחים ללא רלוונטיים, כשזה הכוח הכי משמעותי. יש דברים שכתבנו אז במאמרים, דיברנו על ההגמ"ר כאחד הדברים החשובים ביותר שצריך להחזיר, על מילואים טריטוריאליים, כאחד הדברים שמאפשרים לך לגייס מהר. לא להביא כוחות מהמרכז לצפון, לא מתכנס אל מול מתקפת פתע. אני חושב שהשיבושים האלה והמחשבה שהמודיעין יתן לנו, תראו, זה הרבה הרבה יותר עמוק. זה דומיננטיות הייתי אומר אפילו דוגמטית של מודיעין. את החטא של אמ"ן אני רואה לא בעובדה שלא סיפק התרעה, אלא בעובדה שהוא הבטיח והיה בטוח שהוא יוכל לספק התרעה. הוא הבטיח דבר שלא רק שאי אפשר להבטיח, אלא שאסור לארגון צבאי רציני להבטיח. וכשהוא מבטיח דבר כזה, צריך להגיד, כל סדרת ההחלטות שנלקחת על בסיס הדבר הזה, מרחב הסיכון בסוף נגזר מהדבר הזה. והייתה אמונה שהוא יעמוד בזה אצל חלק גדול מהאנשים. ואם העזת לערער על זה, אז לא היית בקונצנזוס בלשון המעטה. אני חושב שהסוגיה הזאת של היבשה, המרחב, ההגנה המרחבית, ובכלל דפוס ההגנה, גם פה לקחנו וחרנו למקומות שהיינו איפשהו בשנות השלושים. כי גם כשאנחנו מדברים על הגנה, והנה אני מדבר כבר על מחשבה טקטית, כולנו למדנו בבה"ד 1, כל דבר הגנה, לא יכולה להתקיים בקו אחד. כשאני מסתכל על מערכת ההגנה שנבנתה בדרום, אני שואל את עצמי כמה אופטימיים היינו צריכים להיות כדי לחשוב שהדבר הזה, אם תפרוץ התקפה, יוכל להתמודד איתה? כמה אופטימיים? או שהייתם עוד יותר אופטימיים מזה במחשבה שאין סיכוי שתהיה התקפה.

שלמה אהרונישקי: זלזול באויב.

העד:

זה יותר מזלזול באויב. זה לא זלזול, תקשיב. תראה, בסופו של דבר כל התכלית של מערכת ביטחונית, כמו שאתה עושה ביטוח ויש לו תכלית אחת, להיות שם בשבילך כשתצטרך אותו. שלושים-ארבעים שנה אתה משלם כל חודש ואתה לא עושה עם זה שום דבר, כדי שברגע היחיד שבו קורה המקרה, זה יהיה. אתה יודע, רם ברקאי חבר שלי, היינו מטיילים הרבה עם הכלבים כשהוא כתב את "פתאום פרצה מלחמה". הוא גם כן מאלה שחקרו לא מעט את 73'. יצא לי להיות עם גיא בסיוור שלו ברמת הגולן. מי חשב שההפתעה הבאה תיפול על הילד שלי? בשלב מסוים אמרתי לו, זה בדיוק אותו דבר, והוא אמר לי "יובל אני לא מאמין לך". ישבנו לקפה והצעתי לו אפילו לכתוב את הספר על המלחמה שלא הייתה עדיין. אמרתי לו אתה כותב ספרים מעולה על מלחמות שהיו, בוא רגע תכתוב, כי אנשים באמת באמת לא מבינים. ועזוב, לאנשים מותר לא להבין. בן אדם שישן בבית שלו בקריית שמונה או בתל אביב לא מעניין אותו. הוא קנה את פוליסת הביטוח שלו. פוליסת הביטוח הזאת אמורה לתת לו את מה שצריך ברגע שזה קורה. אבל צבא הוא הפוליסה, הוא לא יכול לחשוב שזה לא יקרה. הוא צריך כל הזמן לחשוב שזה הולך לקרות ומה אני עושה, והאם אני מוכן למקרה החמור הסביר. עכשיו אני רוצה לדבר על המושג הזה, כי גם המושג שתבע אותו בן גוריון, המקרה החמור הסביר, שכל מי שלומד את היסודות של הביטחון הלאומי אתה תמיד צריך להתייחס למקרה הזה ולהיות מוכן, כי ההנחה אומרת שאם המקרה החמור הסביר יקרה ואתה מוכן לקראתו, אז תמיד תהיה מוכן לכל מה שמתחת אליו. זה הרעיון, זה פשוט. אבל כדי לעשות את זה, אתה צריך להבין מה זה סביר. סביר אנחנו מתרגמים, לא מדובר על סבירות אם חמאס יתקוף או לא, ועוד פעם תראה איך עיוות של מונחים ותפיסה משובשת של מונחים גורמת לנו

לטעויות קולוסאליות. השאלה היא הסבירות שסינוואר יתקוף מחר בבוקר יתקיים או לא היא לא רלוונטית. סביר משמעותו אפשרי. האם אפשר. זו המשמעות של סביר. האם היכולות שהוא בנה מאפשרות לו להוציא התקפה במקביל לכל הגזרה. לא אם סביר שהוא יעשה את זה. כל הרעיון של לנסות ולסבר את הגיונו של האויב נועד מראש לכישלון. את המנהיגים שלנו אנחנו לא מבינים, אנחנו רוצים להבין את המנהיגים שלהם? שאלתי את עמית ב-11 ביולי 2006 אם היית מצמיד אקדח לרקת של ראש הממשלה ושואל אותו האם מחר אתה יוצא למלחמה, הוא היה אומר אין שום סיכוי בעולם, ו-24 שעות אחר כך הוא יצא למלחמה וזה היה הדבר הכי סביר. למה? כי נסיבות אסטרטגיות משתנות ברגע, והרעיון של מה סביר או לא משתנה בהתאם לנסיבות האסטרטגיות. מה שנראה אתמול לא סביר, היום הכי סביר. תראה את ארה"ב לפני פרל הרבור ויום אחד אחרי.

יובל, אתה שם פה דברים מאוד חשובים. אני רוצה לשאול אותך שתי שאלות לגבי הדבר הזה. אחת, במושגים שהאמריקאים השתמשו בהם, שאני גם למדתי אותם בארה"ב, דרך אגב כשחזרתי מהלימודים בארה"ב בקרליין נשאלתי על ידי אורי שגיא ששלח אותי "תגיד, מה למדת שם? שילמתי כל כך הרבה כסף, מה למדת?", אמרתי לו תקשיב, למדתי דבר אחד מרכזי - שרמת הגולן, אז השתמשתי בדימוי הזה, היא לא הצנטרום של העולם. למה אני אומר את זה? כי מושגים כמו "התרעה", כמו "הרתעה" יותר מזה, נתחיל בהרתעה, אנחנו הרי גם היום, כשאתה שומע את ראש הממשלה מדבר על ניצחון מוחלט, הוא מדבר על שני דברים - גם להרוג את הפלסטיני האחרון, וגם ליצור את ההרתעה מול העולם, שאנחנו מסוגלים להרוג את כולם. מי שינסה להרוג אותנו, אנחנו מסוגלים

איל בן ראובן:

להרוג את כולם. ואז השאלה בעניין הזה היא האם המושגים האלה, הרתעה מתי השתמשו במושג הזה באמת? במלחמה הקרה בין ארה"ב וברית המועצות. ונודה על האמת, גם אנחנו יצרנו משהו בעניין הזה של הרתעה, ההרתעה הדימונאית שלנו, אבל זה לא נגד צבאות קונבנציונליים וזה לא נגד טרור. השאלה אם אנחנו יודעים לבוא ולהגיד שהמושג הרתעה, מול טרור ושינוי כל כך גדול, תפסיקו להשתמש במושג הזה או שתמצאו לו שם אחר, כי הוא לוקח אותנו למקומות לא טובים. אתה דיברת כרגע על ההתרעה, שברור שאסור לקחת את המושג הזה על פי הבטחת המודיעין, ולמדנו את זה ב-73; הפקנו לקחים, ספרים כאלה גדולים, חמישים שנה עברו והכול התרסק לנו מול העיניים כאילו לא למדנו כלום. זו נקודה אחת. דבר נוסף שלא הזכרת בכלל זה את הנושא של ההתפתחות הטכנולוגית בעניין, שזה בעיניי מרכיב, כי אנחנו מרגישים שאנחנו הכי טובים בעולם ביצירות טכנולוגיות, ויש לנו עוצמה אדירה בעניין הזה, אבל אנחנו שמים אותה כמין מפתח שמוביל עוד הרבה לפני החשיבה וההבנה הצבאית.

העד:
טוב ששאלת. קודם כל, השכלה מאפשרת לך להבין את המושגים בהקשר ולפרש אותם בהקשר. שום מושג לא עומד בפני עצמו. וגם כאן, כשאנחנו מדברים על הביטחון הלאומי, זה מצחיק אבל במדינת ישראל נוצרו שתי מערכות מאוד דומיננטיות שכולם מכירים ומזהים, אבל תנסה למצוא את הספרים עליהן, לא תמצא. אחת שאותה אנחנו ראינו במשך שנים היא מערכת הביטחון היסודי, שנועדה להתמודד מול איום קיומי. בהקשר הזה דיברנו על הרתעה. אבל נוצרה לנו גם במהלך השנים מערכת ביטחון שוטף. אלה שתי מערכות שונות, שלכל אחת מהן פיתחנו דוקטרינה, כלים, יכולות. במעלה השנים התערבבו לנו המושגים, כי נוצר לנו איזשהו משהו באמצע, שהוא לא איום יסודי כמו צבאות ערב

שהיו מובהקים ומוגדרים, והיה להם צורה שידענו לפעול למולה, אבל זה גם לא הפדאיון או החדירות של שנות השבעים מהפתי"ח. זה משהו אחר. אני חושב שמה שעשינו זה לקחנו ומתחנו, במקום לפתח תפיסה ולהגיד יש פה בעיה חדשה, המאפיינים של הדיכטומיה שהייתה לנו בשנות החמישים בין מערכת הביטחון היסודי למערכת הביטחון השותף כבר לא רלוונטיים, ועכשיו יש לנו משהו בעצימות בינונית. הוא לא רק טרור שיוצר טרדה, אבל גם לא עדיין איום קיומי שיוצר לי צורך להתמודד אל מול מציאות של איום קיומי. ואני חושב שניסינו לקרוא לזה "צבאות הטרור" כמו שכוכבי קרא לזה, אבל אחד הדברים שבסופו של דבר אני חוזר לשאלה שלך על המילה הרתעה. הרתעה היא מושג קיים. אני לא בטוח שיש נוסחה של אחד ועוד אחד שווה הרתעה. ממש לא. אבל אני יכול להגיד לך שגם אנחנו, אתה יודע, תמיד בהרצאות אני מספר את העניין הזה, כי לאסטרטגיה האיראנית יש הרבה זרועות, קונבנציונלית וגרעינית, והיא בנתה אותן מתוך הבנה שיש הדדיות ביניהן. התפקיד של חיזבאללה הוא להגן על פרויקט הגרעין. עכשיו תשאל את עצמך האם ישראל מורתעת. לא עליהם, בוא רגע נשאל עלינו. האם העובדה שישראל הפעילה את דוקטרינת בגין נגד עיראק וסוריה, אבל לא כנגד איראן, קשורה במידה כזו או אחרת לעובדה שאיראן יצרה הרתעה מול מדינת ישראל באמצעות חיזבאללה, ובאמצעות ההבנה שתקיפה שם אומרת מלחמה בעורף פה? אני לא אומר שאלה מושגים מוחלטים. אני קורא לזה במושגים של ביטחון לאומי, אנחנו מדברים על מרחב חופש הפעולה. ברור לי שזה לא אחד או אפס, אבל אני יכול לצמצם את מרחב חופש הפעולה של האויב או להרחיב אותו. אגב הכלה, כשאויב תוקף אותך ואתה לא מגיב, או כשאויב נפרס לך לאורך הגבול ואתה לא מגיב, מרחב חופש הפעולה שלו עולה. בצד השני המסקנה היא שרמת

ההרתעה שלך יורדת. ואנחנו מדברים שוב פעם על הרתעה בפני איומים יסודיים. יש הבדל מהותי בין חדירה של פעיל שלמולה אין שום הרתעה שנבנית ברמה האסטרטגית ולמולה צריך לייצר מערכת ביטחון שוטף אפקטיבית שיודעת לזהות ולטפל באיומים לפני שהם מתפוצצים. עשינו את זה בשנות השבעים, בשנות החמישים, ובשנות האלפיים באינתיפאדה השנייה. לבין הסוגיה שעומדת מאחוריה מדינה, או היא חלק מרכיב מהותי מאוד באסטרטגיה, ואני אומר לך שאם בסופו של דבר- הרי ממה נוצרת הרתעה? היא בסוף נוצרת בראש, בקוגניציה. אבל היא מתבססת על ההיבטים הפיזיקליים. מתי אויב מבין שחופש הפעולה שלו מוגבל? אם הוא תקף אותך והוא גמר את זה כשיצא שכרו בהפסדו, בפעם הבאה הוא יחשוב שלוש פעמים לפני שהוא יוצא. אני רוצה להגיד גם משהו על 67', כי הרבה פעמים אני שומע את האמירות שלמרות שניצחנו ב-67', ב-73' הם תקפו, משמע אין הרתעה גם בניצחון המוחלט. זה נכון שב-73' האויב שלנו תקף אחרי ששש שנים קודם הוא הובס. אבל באותה מידה צריך לומר שאם מטרות המלחמה שלו עד 67' היו להשמיד את מדינת ישראל, הרי שמטרות המלחמה שלו ב-73' היו אחרות לחלוטין. הוא נתקל בקיר הברזל, והוא הבין שאי אפשר להביס את מדינת ישראל ולשלול את קיומה באמצעות כוח, ולכן הלך למערכה שבה רצה לייצר מציאות חדשה, להחזיר את הכבוד ואת האדמות. זה סיפור אחר לגמרי, והוא נבע מכושר ההרתעה שנבנה על מציאות שבה מלחמה אחר מלחמה הוא נכנס עם ציפיות ויצא עם אכזבות. הוא שילם מחירים גבוהים יותר מאשר הוא השיג הישגים. זה הבסיס להרתעה. אויב תמיד הוא רציונלי. תמיד. זאת הנחת היסוד, גם אם הוא אוכל חומוס, וגם אם הוא אוכל סושי. אויב פועל באופן רציונלי. ברור לחלוטין שהרציונליות בונה על מה הוא מוכן לשלם מול

התועלות שהוא רוצה לקבל. אבל גם כאן כל אויב בסופו של דבר כשהוא גומר מלחמה שהמחירים שהוא שילם גבוהים מהתועלות שהוא קיבל יחשוב בפעם הבאה ארבע פעמים האם הוא יוצא ומה הסיכוי שלו בפעם הזאת להצליח. ככה זה עובד, וזה הרעיון בסופו של דבר של הרתעה, שנמצא בבסיס ההתמודדות עם איומים אסטרטגיים, לא טקטיים. השאלה השנייה, תזכיר לי רגע?

איל בן ראובן: שאלתי על הטכנולוגיה.

העד: תראה, אחד הדברים שקרו לנו לשמחתנו הוא שישראל הפכה להיות מעצמת הייטק. צריך לומר, זה עניין שהיה קשור גם בתהליכים גלובליים של התפתחות טכנולוגית, אבל בעיקר אני חושב בהתפתחות של הפרטה של השוק הישראלי אחרי שנות השמונים, שבהן כל החברה הישראלית, מיטב המוחות היו בשירות ציבורי או בחברות ציבוריות או בצבא. ולכן נהנינו ממיטב המוחות של החברה הישראלית. איפשהו באמצע שנות השמונים, תחילת שנות התשעים והלאה, בקצב גובר אחרי שנות האלפיים, הסקטור הפרטי הלך והתנתק מהסקטור הציבורי. הוא הציע לא רק כסף, אלא גם אתגר שבסופו של דבר משך יותר ויותר מוחות לאזורים האלה. זה נתן לנו כלכלה מעולה, כבוד לאומי, הרבה יתרונות בצדדים האלה, וגם טכנולוגיה מעולה. הסוגיה של המאזן, אני קורא לזה מאזן המוחות, בסופו של יום בין הידע, אנחנו נמצאים בעידן הידע, ובעידן הידע מה שקובע זה בסופו של דבר העוצמה של המוחות, האיכות של המוחות ושל המחשבה, ואיכות הידע, והלכה ונוצרה אסימטריה בין המגזר הפרטי שמשך אליו את טובי המוחות לבין המגזר הציבורי, שהמוחות הלכו וברחו ממנו. אני יכול להסביר חלק מהתהליכים, השקיעה של המגזר הציבורי חלק מהעניין הזה, אופן רמת השירותים שהאזרחים מקבלים במדינת ישראל, וגם מה שקורה הרבה

פעמים בתוך הצבא, שמלכתחילה לא הצטיין באינלקטואליזם ובהשכלה אלא יותר בניסיון. אני חושב שכשנוצרו לנו בעיות הלכנו לחפש נקודת משען מתחת לפנס הטכנולוגי. כי הפתרונות הטכנולוגיים נתנו לנו במידה מסוימת אשליה, אני חושב שחלק מהעובדה שבת הברית שלנו הייתה ארה"ב, שמלכתחילה היא מדינה שגאדג'טים נמצאים בלב הדוקטרינה שלה. ארה"ב באה ללמוד דוקטרינה אצלנו אחרי וייטנאם, אנחנו היינו מעיין הידע הנובע של המחשבה הצבאית. ובשלב מסוים האיכות הטכנולוגית הפכה להיות תחליף לאיכות המחשבה. וכאן אני רוצה להגיע לנקודה השנייה שאמרת, ונובעת שוב משני מושגי-על בדוקטרינות צבאיות, בין תמרון לבין שחירה. כי אתה מכריע אויב דרך שתי גישות, לאורך כל ההיסטוריה. או שאתה שוחק אותו באופן הדרגתי, הורג עוד אחד ועוד אחד, צר עליו עד שהוא בסופו של דבר נגמר. זאת תפיסת שחיקה. או שאתה מערער את הרוח שלו, אתה מערער את היכולת שלו, זו תפיסת התמרון. מאז ומעולם לאורך כל ההיסטוריה, ולא חשוב אם נלחמת עם חניתות או עם טנקים ומטוסים, בסופו של דבר הרעיונות האלה היו שני רעיונות היסוד. מדינת ישראל, שנבנתה על דוקטרינה של הכרעה מהירה, שמבוססת על תמרון שנועד לא להשמיד את האויב אלא לערער אותו, לפגוע ביכולת הפעולה שלו. אפשר לראות את חציית התעלה ב-73' כמהלך בסופו של דבר, היית בגישת השחיקה, מתחיל לשחוק אותם עד המצרי האחרון. היה לוקח לך שנתיים, אולי עשר. אבל תפיסת התמרון שלנו אמרה אנחנו לא שוחקים. ברור שהורגים, אמרו לנו תמיד תמרון יחסי. אבל ביחסיות בין ההרג ובין ההרס הפיזי לבין הערעור הפסיכולוגי באמצעות מהלכים מפתיעים אל מול נקודות התורפה - הגישה הישראלית (?) את זה, וככל שהיו לך יותר פטישים, חיפשת יותר מסמרים. כל התפיסה של בנק מטרות, אני אגיד יותר

מזה, היא לא רק משנה את הדוקטרינה, היא גם משנה את הדרך שבה אנשי צבא חושבים במלחמה, ויותר מזה, היא משנה את מיהם האנשים שעושים את המלחמה. כי תפיסת שחיקה בסגנון האמריקאי בסופו של דבר דורשת אנשים מאוד סיסטמטיים. הם אופרטורים שיודעים לייצר את הבנק, ואחר כך להוציא אופרציה, כמו מפעל ששוחק אחד אחרי השני, עד שאתה מגיע לנקודת השבירה. ואילו תמרון דורש אנשים אחרים. אגב, הגישה הראשונה שואלת גם במודיעין איפה העוצמות של האויב. הרי מה אתה שוחק? את העוצמות של האויב. אנשים מתרגלים לחשוב על האויב דרך העוצמות שלו. גישת תמרון לעומת זאת מחפשת את התורפות של האויב, מחפשת תחבולה. זה אנשים אחרים לגמרי, שכשהם רואים מפה מסתכלים עליה באופן שונה לגמרי, ומחפשים את התורפות ואת התחבולה, ומן הסתם גם בעלי אופי הרבה יותר אופורטוניסטי, כי זה מה שצריך בגישת תמרון. מפקדים שהם סוסים דוהרים, יוזמים, מקבלים החלטות בקצב מהיר. בסופו של יום, אני חושב שצה"ל נטה לאזורים האלה, זה שינה את דרך המחשבה שלו, זה שינה את האנשים, ואני חושב יותר מהכול שהדוקטרינה הזאת היא דוקטרינה הרסנית לצה"ל, כי מדינת ישראל, אפילו בעזה שזה האויב החלש ביותר שלנו, אנחנו לא מסוגלים באמצעות שחיקה, כי אין לנו לא אורך נשימה, לא את הגיבוי הבינלאומי, לא את כמות התחמושת, וצריך להסתכל על מקרים בהיסטוריה. גם כשגרמניה, בלי שום בעיות לגיטימציה ובעיות תחמושת, ירדה בבליץ על לונדון, לונדון לא רק שלא נכנעה, אלא הפכה להיות (?).

אתה מרגיש מהמקום שבו אתה נמצא היום שהמלחמה הנוכחית שבה אנחנו נמצאים, ברור ש-11 חודש האלה הם הפוך לרעיון, אבל אתה מרגיש שהדבר הזה נקלט באיזשהו מקום? התפיסה הזאת שהתמרון צריך להיות באמת קצר? אתה

איל בן ראובן:

מרגיש שהדברים האלה מתחילים להיקלט, או שאנשים ממשיכים לנסות להסביר

את הפעילות הקיימת כפעילות הנכונה?

העד: אני חושב שאנשים רואים את העולם דרך המשקפיים שהם מרכיבים, וכשאני

מדבר על גישה, עשיתי עכשיו סדרה של שמונה פודקסטים במערכות בדיוק בגלל

זה, כי אני מבין שאנשים רואים את התמרון במונחים טכניים טקטיים של תנועה

ואש. אבל זה אולי תמרון כפעולה, ולא תמרון כרעיון. זה הבדל מהותי מאוד.

טוב, יש לנו עוד שאלות, אבל הזמן קצר. אני יכול לסכם כפי שאני מבין שהצבא

שלמה אהרונישקי:

שלנו לאורך שנים הגיע לא מוכן למלחמה הזאת, בכל המובנים. לא רק הטקטיים

כמובן, אלא הרבה יותר מזה. לפני שאנחנו מסיימים, אם אתה רוצה להגיד כמה

מילים על המלחמה של גיא בכיסופים.

העד: תראו, אתם יודעים, צלי"שים נולדים בכישלונות. אני בשבעה של גיא היו שאלות

שמאוד הטרידו אותי, אחד כאבא שלו מן הסתם, ושניים כחוקר, איך זה קרה לנו.

אני יצאתי למסע, בזמן שכולם היו בתוך עזה ולא היה מי שיספר לי, אז יצאתי

למסע אישי של תחקיר והתבוננות. חלק ממנו באמת היה תחקיר שעשיתי עם כל

מי שהגיע כדי לנסות ולהגיע מה קרה שם. ושתיים זה בעיקר בעיקר עם עצמי

ואולי עם עוד כמה חברים כדי לנסות להבין טוב יותר איך ולמה זה קרה. היום יש

לי הרצאה שאני עושה, דקה אחר דקה, על התחקיר של גיא. גיא התעורר

ב-6:29, ויצאו למיגונית כשהפגזים התחילו ליפול. הוא נהרג בשעה 10:20 בתוך

קיבוץ כיסופים מעל המדשאות. במשך ארבע שעות חברה צעירים, 14 חברה,

שני סמלים, מנהלים קרב פנים מול פנים, סמלים שמקבלים החלטות מדהימות,

עורכים את הכוח, חותרים למגע ופועלים באומץ לב. הם נלחמים סדר גודל של 15

לוחמים מול 90 נוח'בה מצוידים מכף רגל ועד ראש, בקרב שהוא קרב גבורה.

הסיפור של הבחורים הצעירים האלה אולי זה אחת מקרני האור הגדולות ביותר. כשנפגשתי עם החברים שלו, ואחר כך הלכתי לכיסופים ולמדנו את הדברים, ראיתי חלק גדול מהמצלמות של הקיבוץ כי זה קרה ממש בתוך שטח הקיבוץ, ולכן יש לא מעט שנקלט במצלמות, ואתה רואה את האנשים ואת הקרב. הפער הזה בין הגבורה והאומץ והנחישות וההקרבה של החיילים הצעירים האלה לבין העיוורון של הדרגים הגבוהים שהובילו אותם להילחם בתנאים הכי גרועים שאתה יכול לשים חיילים של צה"ל, בהפתעה מוחלטת מול כוח עדיף עם עוצמת אש עדיפה, גם רימונים לא היו להם ולא היו להם נפיצים, בגלל הרבה סיבות שנובעות מהדברים שפירטתי פה. כשאני רואה את הדבר הזה, אז כמוכן שמצד אחד זה ממלא אותך כעס, אבל מצד שני זה ממלא אותך גם תקווה. כי יש לנו באמת דור שאפשר לסמוך עליו, וכולי תקווה שהוא יהיה זה שיעשה את התיקון למה שהתקלקל פה.

שלמה אהרונישקי: תודה, יובל.

העד: בבקשה.

יהודית גריסרו: תודה רבה.

העד יוצא מן האולם.

נכנס העד מר בר חפץ, תושב קיבוץ נירים.

יהודית גריסרו: קודם כל, תודה רבה שבאת.

איל בן ראובן: אהלן.

העד: שלום שלום.

איל בן ראובן: מה שלומך?

	העד:	חי.
	איל בן ראובן:	אתה תושב נירים?
	העד:	כן, דור שלישי שם.
	איל בן ראובן:	א', תודה שאתה פה איתנו. אתה יודע מה התפקיד שלנו. אנחנו רוצים שתהיה ועדת חקירה ממלכתית, ואיננה, אז אנחנו בעצם התגייסנו בשם הציבור להביא את האמת, להוציא את האמת, ואני מקווה שמדינת ישראל תדע לעשות עם זה מה שצריך. יש הרבה מה לעשות. זה כבר ברור לכולנו. בר, בוא תתאר לנו בכמה מילים עליך ועל מה אתה עוסק, ואיך אתה מתחבר לכל האירוע הנוראי הזה וכל מה שניתן לומר ורוצה להגיד לנו. אני מניח שאנחנו נשאל שאלות, ואני מתנצל בשם יושבת הראש של הוועדה, אנחנו קצת בהרכב מצומצם. אנחנו מצפים ורוצים לשמוע.
	יהודית גריסרו:	והכול יועבר לכולם באופן מלא, היה סמוך ובטוח.
	העד:	קוראים לי בר חפץ, אני מקיבוץ נירים, דור שלישי בקיבוץ, בן 48.
	יהודית גריסרו:	דור שלישי זה אומר המייסדים?
	העד:	כן, סבא לי מגרעין המייסדים של הקיבוץ. סבתא שלי זה הסיפור המפורסם של העובדת הזרה שנתנה כסף, האלה מהחמאס נכנסו אליה הביתה. אני בן 47, אגרונום ומנהל את מטע האבוקדו בקיבוץ. בסבב הנוכחי כבר קרוב ל-12 שנה, זה מה שאני עושה לפרנסתי.
	יהודית גריסרו:	בנירים גם יושבת המפקדה של החטיבה הצפונית?
	העד:	לא, לא, החטיבה יושבת בבסיס רעים. היא יושבת על שטחים שלקחו לנירים בהתנתקות, אבל זה סיפור של קישון אם אתם רוצים, למה החטיבה יושבת שם. זו ועדת חקירה בפני עצמה, כי אין שום היגיון מבצעי.

איל בן ראובן: בטח אחרי ה-7.10.

העד: כן, אבל גם לפני זה. ישבו שם כי רצו לעשות בסיס עורפי להתנתקות, אז לקחו לנירים את השטחים, ואחרי זה אמרו לנירים בואו תקחו את השטח בחזרה, ונירים אמרו אין שום בעיה, רק תחזירו אותו למצב שלקחתם אותו, והמדינה החליטה שזה יקר לה מדי, אז נשאר שם בסיס האוגדה.

איל בן ראובן: בקיצור אתם הבעיה.

העד: אני אסקור בשתי דקות את עניין ה-7.10, הסיפור הקטן שלי ב-7.10, כי לא על זה באתי לדבר. אני ב-7.10, נירים זה ב-11 הנקודות, והקיבוץ נחוג בשמחת תורה. אנחנו שמוצניקים, פעם זה היה ביום כיפור, אבל כבר הרבה שנים זה בערב שמחת תורה, אז היו המון אורחים בקיבוץ. אני מוצא את עצמי בהרכב המשפחתי הבא. זה לא מעיר אותי, עמדתי לצאת עם הכלב לטיול, ואז מתחיל צבע אדום כשאתי בבית עם בת הזוג שלי, ישראלית שחיה בוורשה ובאה לבקר, ועם אחותי. הילדים שלי בית מאחוריי אצל הגרושה שלי עם בן הזוג שלה, ההורים שלי עם שלושה נכדים, עם שני הילדים של אחותי ועוד ילד של אח שלי בממ"ד, והסבתא שלי והעובדת הזרה בממ"ד רביעי. מ-6:30 בבוקר עד 18:00-19:00 בערב בממ"דים. אחר כך מעבירים אותנו ל(?) של הקיבוץ, אנחנו מבלים שם עד יום ראשון ב-14:00-15:00 אחר הצהריים, כל הקיבוץ שם במועדון הממוגן, ואחרי זה מפונים לאילת. זה בגדול הסיפור. בנירים היו חמישה שנחטפו, חמישה שנרצחו באותו יום. מתוך החמישה שנחטפו שלוש נשים חזרו, ושני הגברים הגופות שלהם חזרו, יגב בוכשטב ונדב פופלוול. אנחנו את הסיפור שלנו גמרנו כרגע. זה ה-7.10. אבל מה שאני רוצה לדבר עליו זה בעצם קצת יותר על התמונה הרחבה של 15 השנה מול זה, כי בסוף ה-7.10 הוא תוצאה של משהו. אני מניח שדיברתם

ומדברים על כן מודיעין ולא מודיעין, אותי לימדו בקצת צבא שעשיתי שהגנה אמורה לעבוד גם אם אין מודיעין, בניגוד להתקפה. אבל באופן כללי, איך אני אגיד, זה לא שציפיתי לאירוע כזה, אבל לי היה ברור שייגמר רע. זה היה הניסוח. אני לא אגיד שחזיתי את ה-7.10, אבל לי כבר לא מעט שנים ברור שעם ההתנהלות של ישראל, גם המדינית וגם הצבאית שהשלימו אחת את השנייה, טוב לא יהיה בסוף. אני לא יודע, ביקשו ממני לכתוב דף קצר. אני אתן דוגמה אחת. ב-2017, כשידיעות אחרונות מפרסם בכותרת הראשית שהולכים לבנות מכשול שיקיף את עזה בעומק של 60 מטר, התגובה שלי הייתה שכמה קבלני בטון ירוויחו, אבל יהיו רחפני אוויר שילכו מעל זה, וזה לא יפתור שום דבר. אני לא גאון מודיעין גדול, אבל אני חי באזור כבר מ-2010. בין גיל 20 ל-30 גרתי במרכז, וכשנולדו הילדים חזרנו. אחרי צוק איתן, קצת היסטוריה, הקמנו חבורה של אנשים מנתיב העשרה ועד תל השלום, מהעוטף, תנועה שקראו לה "התנועה לעתיד הנגב המערבי", שבעצם אמרה ששיטת הסבבים הזאת, צוק איתן הייתה פעם שלישית תוך חמש שנים שנירים לצורך העניין התפנו מהבית. היה את עופרת יצוקה, עמוד ענן, ואז צוק איתן. בעצם אמירה ששיטת הסבבים לא מאפשרת שום המשך של חיים נורמליים, וצריך למצוא פתרון, שברור שמורכב מפתרון צבאי אבל גם מדיני במצב הזה, ושזה לא יכול להימשך. זה מה שהתנועה הזאת ניסתה לעשות. בגדול אפשר להגיד שנכשלנו. אבל בתור חלק מהעניין, בשנים 2014-2015 נפגשתי אולי גם איתך, אני לא זוכר, אבל עם המון אנשי צבא במילי ולא במילי, ואקדמאים, אנשי תקשורת. אני חושב שהפגישה הכי מעניינת הייתה עם קצין מודיעין מצרי בבית קפה בתל אביב בשביל לנסות להבין מה קורה. ומאז אני מאוד מאוד חי את העניין הזה, מה קורה גם בעזה ומה קורה בעוטף. בסוף

אני יכול לתאר כאן את כל השתלשלות העניינים מאז 2010, אבל בסוף יש שלוש נקודות מאוד חשובות שצריך לשים אליהן לב. מדינת ישראל, חוץ מבזמן מלחמה, התנהגה כאילו חיי חיילים הרבה יותר חשובים לה מחיי אזרחים בעוטף. התוצאה של זה היא ההיערכות הצבאית ב-7.10, כי בוא נגיד ככה, ה-7.10 לא היו בו איזה-יכול להיות שהזיזו פלוגה לפה ושם, והייתה הדממה, אבל זה סדר הכוחות שנמצא בעוטף עזה כבר קרוב לעשר שנים. אנחנו מכירים אותו. אנחנו פוגשים אותו בחיי היומיום שלנו, הוא לא שונה בשום צורה משמעותית.

מה שאתה אומר שב-7.10, לפי מה שאתה מבין ויודע, סדר הכוחות שהיה שם בשמחת תורה הוא פחות או יותר הסדר שהיה בשבת שלפני. אני מדבר בכוונה על שבת.

איל בן ראובן:

כן. יכול להיות שהזיזו צוות כוננות, משהו, לחווארה. זה לא איזה שינוי מהותי בסדר הכוחות. מה שקרה שבתהליך שהתחיל איפשהו אחרי שני מקרים, אחד זה המקרה של גלעד שליט, והמקרה השני זה המקרה של אלירז פרץ מ-2010, מי שזוכר על מה מדובר, של הרחקה טוטאלית של חיילים מהגדר. כשישבת בנירים בבית של הסבים שלי, הבית הקיצוני בצד המערבי, והסתכלת לכיוון ח'אן יונס לא ראית צבא, כי לא היה צבא. הצבא היה מאחורי היישובים. זה תהליך שלקח קצת זמן, אבל בסופו של דבר לא נשאר צבא, כי זה מסוכן. כי אם היה מוצב על הגבול, איפשהו בין נירים לניר עוז, במערכת היחסים של ישראל והחמאס, אז כנראה פעם בשלושה-ארבעה חודשים היה נהרג שם חייל. ואת זה החברה הישראלית לא רוצה, זה מחירים שהיא לא רצתה לשלם. הרחיקו ואמרו טכנולוגיה ומכשול, תצפיות כאלה ואחרות, שזה יפה ויכול להיות שזה גם עוזר, אבל בסוף אין תחליף לאנשים עם רובה. אני אומר את זה בעדינות. אני יכול לספר סיפור אחד רק

העד:

להדגים. לפני תחילת צוק איתן הביאו לנירים פלוגה של טירונות צנחנים שתהיה בקיבוץ, שנרגיש יותר בטוחים, לא יודע בדיוק בשביל מה. יום לפני צוק איתן נפלו שלושה פצמ"רים בתוך הקיבוץ, ניזוקו מאוד שלוש מכוניות. מי שמכיר את הדינמיקה, 7:15 בבוקר זו השעה שמוציאים את הילדים להסעות. יש שפה של ירי, אם יורים לתוך יישוב, צה"ל יורה על דיונה, על מגדל שמירה. בקיבוץ היה ברור שזה רציני, שלחו את הילדים לגנים כי אלו המבנים הממוגנים היחידים בקיבוץ, ואמרו להורים שיסעו ויקחו את הילדים מי שיכול או בסוף היום. למחרת הילדים של נירים מוצאים את עצמם במשמר העמק. אבל בפלוגת צנחנים הזאת נפצע חייל קל מרסיס של אחד הפצמ"רים האלה, וצה"ל בתגובה פשוט מוציא אותם מהקיבוץ כי זה מסוכן. זאת הייתה צורת ההתנהלות. זה סיפור אחד, יש עשרות כאלה. אני אומר, ההתנהלות שאין צבא בין יישובי הקו הראשון לגדר, ושהבסיסים הופכים להיות, גם בסיס כמו של האוגדה, בתחושה של החיילים בסיס עורפי, גם אם הוא חמישה קילומטר מהרצועה, ברגע שבינו לבין הרצועה יש את נירים, כיסופים ועין השלושה, התחושה של החיילים, וכולנו היינו חיילים בסדיר, היא של בסיס עורפי, וככה ההתנהלות בתוכו נראית.

התחושה שלך שאתם שומרים על הבסיסים.

איל בן ראובן:

העד: לגמרי. אנחנו שומרים על המדינה. אנחנו המחיר. אנחנו למעשה במשך 15 שנה היינו המחיר שמדינת ישראל מוכנה לשלם בשביל שלא יתפוצץ כאן שום דבר. בשלב מסוים ניהלתי מעקב מתי יש ירי בעוטף עזה, או מתי סוגרים לנו את השדות כי חושבים שיהיה ירי. זה עבד ככה - הייתה תקופה שהיה דאעש בסיני, ירי על אילת, בתגובה למחרת צה"ל מפציץ בעזה, ויורים עלינו. בורחים מבית כלא בגלבע, באותו יום אומרים לנו שאסור לצאת לשדות ואי אפשר לעבוד. מהומות

בירושלים, אינספור פעמים שמסיטים את כל העניין לעזה, כי עם זה מדינת ישראל ידעה להתנהל. זה היה סיפור נוח. קחו הטבות מס, קחו המון מיגון והמון בטון, ומגנו כל דבר, יש כיפת ברזל, הכול בסדר. זה בגדול הייתה ההתנהלות של מדינת ישראל. אין שום רצון או יכולת לשלם איזשהו מחיר. ובסוף, אני אגיד את זה בעדינות, את מה שהיה אפשר לעשות בסוף עופרת יצוקה מאוד בקלות ובמחירים מאוד נמוכים, בסוף עמוד ענן קצת פחות בקלות, ובסוף צוק איתן כשכל העולם תמך בזה פחות או יותר היה אפשר לעשות את זה במחירים נמוכים יותר, גם שילמנו את המחיר הקטסטרופלי של ה-7.10, וגם המחיר שאנחנו משלמים אחרי זה, אנחנו והעזתים דרך אגב, הרבה יותר גדול ממה שהיה אפשר לפתור את זה אז. זה מה שקורה כשדוחים דברים, הם בסוף לא נעלמים. היה גם את הסיפור של 2017-2019, התקופה של בלוני תבערה. אז נשרפים כמה שדות, ניתן לכם פיצויים. זה לא הרבה כסף. ונמשיך הלאה.

איל בן ראובן: בתנועה שלכם, שבאה להתמודד עם הבעיה, היה לכם שיח עם הממשלה, עם השרים, שבו אמרתם את האמירות האלה, דפקתם על השולחן ואמרתם לא תקנו אותנו באמצעות בטון ומיגון, כי לא נכון שאנחנו נהיה השכפ"ץ של החיילים שזה תפקידם נמצאים מאחוריו. היה שיח כזה?

העד: היה שיח כזה. אמרתי לך, נכשלנו.

איל בן ראובן: כי לא שכנעתם.

העד: לא שכנענו. אבל אני אומר, גם בתוך האזור, אנשים שדבר קורה פעם ועוד פעם,

קצת מרגישים שזה סוג של גזירת גורל, אז לפחות שיהיה מיגון והטבות מס.

איל בן ראובן:

שיח עם הצבא ועם מפקד האוגדה, כמו שאני מכיר, אחד הדברים שחשובים להם, או אני לפחות שפטתי מפקדים בקו על הקשר שלהם עם היישובים, כמה היישובים מכירים אותם, כמה הם באים, כמה הם משתפים פעולה.

העד:

אני אגיד על זה ככה - אני חושב שאחת הבעיות זו בכלל הגדרת תפקיד הרבש"ץ, שזה בעצם איש הקשר של היישובים מול הצבא. הוא אמור בגדול, מעבר להיותו מפקד כיתת כוננות כן או לא, ואפשר גם להיכנס לזה, הוא אמור להיות נציג הצבא ביישובים ונציג היישובים בצבא. מאחר וכולנו יודעים מה המשכורת שמשולמת לאנשים האלו, אתה יודע, רוב האנשים עשו מילואים, ובחיים האזרחיים שלהם רוצים לעשות דברים אחרים. מי שרוצה להיות רבש"ץ הם המון פעמים נציגי הצבא ביישובים, ולא יודעים ולא מסוגלים להיות נציגי היישובים בצבא. הם רואים דרגות ונעמדים דום. זו בעיה אחת. שתיים, הסיפור בחטיבות ובאוגדות המרחביות, בטח באוגדת עזה, ואני לא יודע אם זה נכון באוגדת יהודה ושומרון ששם הסיפור קצת ארוך, אנשים מתחלפים מאוד מהר - מפקד אוגדה, המח"ט. שנתיים והם מתחלפים. בניגוד לגולני, שגם אם המג"ד מתחלף כל שנתיים לפני זה הוא היה מ"פ ולפני זה סמג"ד, נוצר זיכרון ארגוני אמיתי. אין זיכרון ארגוני באוגדת עזה, כי אין אנשים שמבלים שם לאורך הרבה שנים. ואז כל פעם ממציאים את הגלגל מחדש. יש מוצבון קטן בין נירים לניר עוז, הבית הלבן. בטח עלה פה סיפור הטנקים שכן נסעו ולא נסעו. אם אני יכול לספור את כמות הפעמים בעשור האחרון שהמקום הזה היה מאויש, או לא מאויש, והיה שם רק חי"ר או רק טנק, כל פעם מגיע מישהו, ופתאום יש אנשים, ופתאום אחרי חודשיים זה ריק לארבעה חודשים. אז אני אומר, אתה רואה שאין איזו סיסטמה. אני חושב שהקשר שלהם עם היישובים היה בעיקר מול המועצה האזורית, הקב"טים של

המועצות האזוריות ועם ראש המועצה האזורית ומול הרבש"צים. הם כמעט לא מתפקדים, ועכשיו באזור שלנו כבר מאז צוק איתן האמון בצבא הוא לוקה בחסר. זה אני אומר בעדינות.

איל בן ראובן: עוד הרבה לפני המלחמה?

העד: כן.

איל בן ראובן: אתה אומר שהקשר או האמון בצבא היה נמוך?

העד: היה נמוך.

איל בן ראובן: זה לא נשמע ככה.

העד: כי זה משהו שאנשים פחות אוהבים להגיד. צה"ל הוא של כולנו, באמת אני אומר.

איל בן ראובן: אני הייתי חבר כנסת, והסתובבתי. הייתי בא ליישובים. האמירות היו הפוכות.

העד: באיזו תקופה?

איל בן ראובן: אני הייתי בכנסת בין 2015 ל-2019, והאמירות היו שהצבא, לצערי תקופת בניית

הקיר, שיש פה סיפור שאני לא יודע אם תתייחס אליו, אבל בוודאי שעשה כשל בתפיסת ההגנה.

העד: לפני הקיר היה סיפור המנהרות, וזה יצר חוסר אמון. הרי שתיים מהמנהרות

הראשונות שנמצאו היו בנירים ועין השלושה, ונמצאו בטעות. באחת שקע

טרקטור. זה היה בחצי שנה שלפני צוק איתן. ואז הגיע מיקי אדלשטיין, ויאמר

לזכותו כל הכבוד לו שעכשיו הוא חוטף בשביל צה"ל את כל מה שיש לתושבי

האזור. חצי שנה לפני צוק איתן מצאו מנהרה, שלושה חודשים בשדות של נירים,

והוא בא לדבר עם הקיבוץ, האוגדונר אז. הם אומרים אנחנו יודעים, מסתכלים

קדימה. אנחנו מדינה קטנה בסופו של דבר. במדינת ישראל כולם בשני טלפונים

יודעים הכול. במקרה הזה, פחות עניין אותי, אבל אבא שלי, שהיה לפני הרבה

שנים מ"פ בסיירת מטכ"ל, עשה שני טלפונים, אחד ליוסי אגנוצקי(?) לשאול אותו מה הוא יודע על הנהרות, והשנייה לגיא שפרם שהיה מפקד סיירת מטכ"ל והוא בן דוד שלו. אתה שומע תשובות מבן אדם אחד, שאולי לא רוצה להפחיד, ושומע מאנשים אחרים משהו אחר. חודש אחרי צוק איתן מיקי אלדשטיין ואמר אל תגידו אמרנו לכם.

איל בן ראובן: ב-7.10 היה מה שקרה. אתה יכול להגיד מה קורה היום? מבחינת הדברים

שדיברת עליהם - האמון, תחושת ההגנה. מה היית ממליץ לנו לכתוב כדי לתקן?

העד: אני אגיד לך משהו על האמון מול הצבא. אני באמת חושב, וגם אמרתי את זה

למיקי, ושמעתי את האמירה הזאת בעוד מקומות. קח אותי לצורך העניין, אני

מגדל אבוקדו, אני לא מבין בצבא. בישראל כולם בטוחים שהם מבינים בהכול,

אבל אני לא מבין בצבא. קחו מהמועצות האזוריות שניים-שלושה אנשים שהיו

לפחות אלופי משנה בצבא, זה לא משנה אם הם בני 45 היום או בני 70, לא

חשוב, ותנו להם תפקיד אחד במילואים - להיות בפיקוד או באוגדה, תגדיר את זה

שהם יהיו הנציגים שלנו שם. שאם רוצים לשנות משהו, שישכנעו אותם. אם

הבחור הזה יושב שם והשתכנע, אז אני בתור תושב נירים השתכנעתי שזה

בסדר. אבל זה שמספרים לנו שיהיו עכשיו שלושה גדודים, ומוצב פה, הכול בסדר,

אבל מישהו שואל אותו "אם עוד שנה וחצי יחליטו להזיז את זה?", אז התשובה

היא "אני לא מאמין שיחליטו", אבל אתם רוצים אמון, שימו מישהו מהאזור, שהוא

גם איש צבא, שאנחנו מאמינים לו שהראייה הראשונה שלו זה היישובים. זה על

האמון מול הצבא. אני באמת חושב שזה הכי בסיסי. אבל הדבר השני, שהוא קצת

יותר מורכב, באים ואומרים לנו עכשיו נסדר לכם מרכיבי ביטחון. אני ממש בספק

אם זה שלכיתת כוננות יהיה מאג, לאו או עוד קיר בטון זה מה שיגרום לאנשים

להרגיש בטוח. אנשים לא רוצים לחיות בתוך מחנה צבאי. הם לא רוצים קיר בטון שיסתיר להם את הנוף, כי אולי במרחק שני ק"מ יש מישהו שרוצה לירות עליהם טיל. היה בכל התקופה הזאת את הסיסמה הבלתי נסבלת, שאני חושב שמדינת ישראל צריכה להוציא אותה מהלקסיקון, גם אצלנו וגם בצפון ובכל מקום, ששקט יענה בשקט. הסיפור הזה צריך שלא יהיה קיים יותר. נירים עוד לא חזרו הביתה, אנחנו משמונת הקיבוצים שנחשבים אדומים, כי בינתיים זה שטח צבאי סגור שאמורים לא לגור בו, אלא אם אתה כמוני צריך לעבוד שם כל יום. אם אתה שואל אותי מה צריך בשביל שאני ארגיש שזה טוב לחזור, אני דפוק, אני אחזור בכל מקרה, אם יחזירו את נירים מחר אני חוזר, אבל אם שואלים אותי, אחד זה לראות חיילים ביני לבין הגבול, ואני לא רוצה להיכנס אם צריך שם פרימטר של מאה מטר או קילומטר, לא מעניין, אני רוצה חיילים. והדבר השני זה הסכם. אני לא אומר הסכם שלום, אני רוצה הסכם, שמצדי יחתם עם האו"ם, עם האמריקאים או עם המצרים, אבל שברור מה מותר לצד השני ומה המחויבות של ישראל גם. עם כל הצוק איתן וכל עשרות המבצעים עם אינספור שמות מאז, הם תמיד נגמרו בשקט יענה בשקט, אבל בסוף חוזרים להבנות עמוד ענן. יש דבר כזה. כמה אנשים במדינת ישראל יודעים מה זה הבנות עמוד ענן? מעט מאוד, כי זה מכתב בערבית שנכתב על ידי המודיעין המצרי בכוונה שאף אחד לא ידע מה כתוב בו. ואז אני לא יודע אם הצד השני מפר את ההבנות, כן מתקרבים לגדר, לא מתקרבים לגדר, אני לא יכול לבוא בתלונות לממשלה שלי ולהגיד לה "תקשיבו, בהבנות כתוב שאסור להם לעמוד עם נשק 800 מ' מהגדר והם עושים את זה, תעשו משהו", ומצד שני אני לא יודע אם מרחב הדיג הוא כפי שהבטחנו, ואנחנו עומדים או לא עומדים בחשמל. אני רוצה הסכם שקוף, שאנחנו נוכל לדעת שעומדים בו, שני הצדדים.

בסוף התביעה שלי היא תמיד לממשלת ישראל, אבל גם אם הצד השני לא עומד בו, התביעה שלי לממשלת ישראל שידאגו שיעמדו בו. אני רוצה לראות חיילים בני לבין הגדר, ואני רוצה הסכם. לא שצה"ל יוצא ונשאר שם חמאס ומה שיהיה, יהיה. אני רוצה הסכם כתוב.

איל בן ראובן: אני חושב שאתה כאזרח לא תפקידך להיות הבקר של מה עושה הצד השני או לא עושה. התפקיד שלך ללכת בבוקר ולהשקות את האבוקדו ולקטוף אותו, אבל לדעת שהמערכת מעליך לא מכילה יותר, למדה משהו. למדה משהו זה לקחת היום את תפיסת הביטחון הלאומי שאיננה של מדינת ישראל ולייצר תפיסת ביטחון לאומי כזאת, ברור לי שהמושגים האלה לך איפשהו בשמיים, אבל בין השאר צריך להיות כתוב שם, זה אני אומר, שאין מצב שבו טרור יושב לי על החלונות של הבתים שלי ואני בצורה כזאת או אחרת מכיל את זה. למה? כי הכלה או הרתעה לא אמינה היא נזק, הדבר הכי גרוע שיכול להיות. כשאתה אומר לצד השני "אם אתה תעשה ככה, אני אעשה ככה" ואתה לא עושה, הוא יתקדם עוד צעד ועוד צעד. זה מה שקרה.

העד: אין לי ספק. ברור שתפקידי לגדל אבוקדו. כולנו יודעים כמה מדינת ישראל, אז עדיף שאנחנו נהיה בקרים מאשר אף אחד.

איל בן ראובן: זו מציאות לא טובה שנוצרה.

העד: אני תמיד צוחק, יצא לי לא מעט מאז ה-7.10 לדבר מול אנשים, בנירים הקיבוץ מאוד מסודר, יש ועדת תרבות, ועדת ביטחון, ויש ועדת פינני, עם הפקת לקחים. נירים מפונים לאילת ביום ראשון ב-15:00 בצהריים, באמת אחרי היסטריה מוחלטת שאף אחד לא יודע איפה הוא חי, וביום שני בבוקר יש מערכת חינוך

עובדת בעינות וביטבתה של הקיבוץ, כי יש מישהו שיודע שזה תפקידו, אז מיום

ראשון בבוקר הוא עושה טלפונים. ובמלון כשמגיעים יודעים מי יהיה בכל חדר.

איל בן ראובן: כי זה תוכנן קודם?

העד: כן, יש תפקידים.

איל בן ראובן: אתם ייחודיים כמעט.

העד: נכון, אבל אני אומר, בתור תפיסה, היו פעמים שפינו אותנו עוד לפני שירו. עצם זה

שפינוי הוא בכלל פתרון שמדינת ישראל חושבת, אני לא אומר שצריכה להיות

תכנית אמורפית אם קורה אסון כמו ה-7.10 איך לפנות, אבל לא כתפיסה. אם יש

דבר אחד שאני לא מוכן יותר זה לקחת את הילדים שלי ולפנות אותם למקום

אחר. אנחנו נישאר בבית, יש ממ"ד, ושמדינת ישראל תתמודד. באמת.

איל בן ראובן: בר, יש עוד דברים שחשוב לך לומר לנו?

העד: זה נראה לי העיקר.

איל בן ראובן: תשמע, אני חושב שעברתם, אתם יותר מכולם, חווייה שאין מילים בכלל.

העד: בסוף, אתה יודע, אנחנו 700-800 מטר מניר עוז, וההבדל בין מה שנירים חוו

לניר עוז זה אוסף של צירופי מקרים. זה שחממי הגיע במקרה לנירים ולא לשם.

איל בן ראובן: וכיתת כוננות שלכם.

העד: זה זה שבניר עוז הם פתחו את השער ובנירים השער נתקע, אז הם היו צריכים

לפוצץ את הגדר ולא נכנסו עם הרכבים פנימה. אוסף של צירופי מקרים.

איל בן ראובן: המון תודה.

יהודית גריסרו: תודה רבה.

איל בן ראובן: אנחנו נעשה כמיטב יכולתנו. אני חושב שהדברים שאתה אומר צריכים להישמע,

אבל לא מספיק שהם יישמעו. הם צריכים להפוך למעשה. אנחנו נעשה כמיטב

יכולתנו שזה יקרה. תודה רבה.

העד סיים את עדותו.

- הישיבה ננעלה -